

אוגוסט 2006

לקוחות וידידים יקרים,

הננו שמחים להגיש לכם את מהדורת "נ ק ו ד ת מ ב ט" לחודש אוגוסט 2006 ובה לקט עדכונים וחדושים בתחום החקיקה, הפסיקה והחשבונאות, וכן מאמרים מפרי עטם של שותפי המשרד.

מאז המהדורה הקודמת התרחשו אירועים רבים בתחום המיסוי והתקינה החשבונאית בישראל ובעולם. בדיני המס, התבשרנו על רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה), הפחתת שיעור המע"מ, מעבר לדיווח אחיד למס הכנסה (טופס 6111) ועוד. הנושאים הנ"ל, כמו גם מאמרים, עדכונים מהותיים אחרים ופסיקה בתחום המיסוי נכללו כולם במהדורה זו.

בתקינה החשבונאית בישראל, התבשרנו על החלטת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות לאמץ באופן גורף את התקינה החשבונאית הבינלאומית, החל מהרבעון הראשון של שנת 2008. המשמעות המעשית של החלטה זו הינה אובדן מעמדה של הפרקטיקה הנהוגה כיום בישראל והסתמכות על התקינה הבינלאומית בלבד. בד בבד, פורסמו למן המהדורה הקודמת מספר רב של תקני חשבונאות, וביניהם: בנושא הכרה בהכנסה, ונכסים בלתי מוחשיים. הפרסומים הנ"ל, עדכונים מהותיים אחרים ופרסומים של רשות ניירות ערך נכללו כולם במהדורה זו.

לפרטים נוספים והבהרות:

אמיר סוראיה, טל: 9413912 (03). דוא"ל: amir@soraya.co.il

בכבוד רב,

**סוראיה ושות'
רואי חשבון**

חוברת זו נועדה למסירת מידע כללי בלבד. אין לראות בחומר המתפרסם בחוברת זו משום ייעוץ או חוות דעת כלשהי. לפני נקיטת צעדים כלשהם אנו ממליצים על קבלת ייעוץ מקצועי.

ביקורת. מיסים. ייעוץ פיננסי.

תוכן עניינים

פרק א': מיסים

מאמרים וסוגיות מקצועיות

1. הרחבת הפטור ממס על הלוואת בעלים..... 3
2. זכויות עובדים בחגים..... 4
3. שיעורי מס שבח ליחידים..... 6
4. שיעורי המס על הכנסות יחידים בשוק ההון..... 7

עדכונים וחיידושים

1. תכנוני המס החייבים בדיווח..... 9
2. העלאת שכר המינימום..... 11
3. חוק ההסדרים לשנת 2006..... 12
4. הפחתת שיעור המע"מ – דוגמאות, הסברים וטיפים..... 13
5. לקט החלטות מיסוי..... 17
6. זיכוי מס רטרואקטיבי לתושב חוץ..... 18
7. מעבר לדיווח אחיד לצורכי מס- טופס 6111..... 19
8. שינויים בשיעורי ביטוח לאומי..... 21
9. קביעת תושבות של יחיד..... 22
10. הודעות רשות המיסים
- 10.1 נקודות זיכוי ליחיד שסיים לימודים לתואר אקדמאי..... 24
- 10.2 הכרה במוסד ציבורי לעניין תרומות..... 25
- 10.3 שלילת פטור מניכוי מס במקור מלקוחות בעייתיים..... 25
- 10.4 פריסת הכנסות מזכויות יוצרים..... 26

שאלות ותשובות בענייני מס

1. מיסוי פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה..... 27
2. ניכוי הוצאות בית וזכאות לפטור ממס שבח..... 28
3. החזר מע"מ בגין חוב אבוד..... 29
4. פריסת מענק פרישה והפרשי שכר למספר שנות מס..... 30
5. החזר מס בגין פעולות בניירות ערך..... 31
6. קרן השתלמות לעצמאים..... 33
7. מיהו שכיר?..... 34
8. מיסוי רכבי תאגיד הרשומים ע"ש בעל מניות..... 36
9. ניכוי מס תשומות טרם הרישום במע"מ..... 38
10. ניכוי מס תשומות בגין עלויות הפסקת פעילות..... 39
11. הפרשי הצמדה וריבית – חבות במע"מ..... 41
12. שכירת רכב באמצעות שלוח- היבטי מע"מ..... 43

תוכן עניינים

פרק א': מיסים (המשך)

פסיקה - מס הכנסה

- 45 ..... 1. פירוק כעסקה מלאכותית.
- 46 ..... 2. ניכוי הוצאות משפטיות לצרכי מס.
- 47 ..... 3. פטור ממס לנכה.
- 49 ..... 4. מיסוי מחילת חוב.
- 50 ..... 5. ניכוי הוצאות שכר לימוד לעובדת בנק.
- 51 ..... 6. מניעת התיישנות מקום שרואה חשבון ידע על דחיית השגה.
- 52 ..... 7. חיוב במס של הכנסות מהשכרת דירת מגורים המשמשת לעסק.
- 53 ..... 8. שיפוץ משרדים כהוצאה הונית ומחילת חוב.

פסיקה - מס ערך מוסף

- 54 ..... 1. ניכוי תשומות לחברה הבונה מבני ציבור שיעמדו לרשות התושבים.
- 56 ..... 2. מכירת דירות כעסקה.
- 57 ..... 3. חיוב במע"מ בגין פקדונות בחשבון בניה.

פסיקה - מיסוי מקרקעין

- 59 ..... פיצול עסקות כעסקה מלאכותית.

פרק ב': חשבונאות ושוק ההון

עדכונים וחידושים

- 61 ..... 1. הפחתת מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים - תקן חשבונאות מס' 20 המחודש.
- 62 ..... 2. תקן חשבונאות מס' 25 בדבר הטיפול החשבונאי בהכנסה.
- 66 ..... 3. הבהרה מס' 8 בדבר הצגת הכנסה ברוטו או נטו.
- 68 ..... 4. הבהרה מס' 9 בדבר הכנסות מעסקאות תוכנה.
- 70 ..... 5. הצעה לתקן חשבונאות מס' 26 בדבר מלאי.
- 72 ..... 6. הצעה לתקן חשבונאות מס' 27 בדבר רכוש קבוע.
- 74 ..... 7. אימוץ גורף של התקינה הבינלאומית.
- 75 ..... 8. הצעה לתקן חשבונאות מס' 23 בדבר הטיפול החשבונאי בעסקאות בין תאגיד לבעל שליטה בו.
- 76 ..... 9. קביעת מהותיות בדוחות הכספיים.

פרק א:
מיסים

מאמרים וסוגיות מקצועיות

הרחבת הפטור ממס על הלוואת בעלים

במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודת מס הכנסה) תוקן סעיף 9(13) לפקודה, כך שהן הפרשי הצמדה והן הפרשי שער בגין הלוואה של יחיד לתאגיד (לרבות תאגיד בשליטתו) פטורים ממס. בכדי למקסם את ההטבה הנ"ל (הוצאות מוכרות לתאגיד ופטור ממס ליחיד), יש לשקול שינוי תנאי הלוואות שנטל התאגיד מבעלי שליטה יחידים, כך שתהיינה צמודות למט"ח או למדד המחירים לצרכן, כגבוה.

טרם רפורמת המס השלישית הפרשי שער בגין הלוואה שנטל תאגיד מבעל שליטה יחיד היו חייבים במס, ואילו הפרשי הצמדה היו פטורים ממס (בכפוף לתנאים שנקבעו בתקנות מס הכנסה). כפועל יוצא, על פי רוב, הלוואות יחיד לתאגיד בשליטתו היו צמודות למדד המחירים לצרכן (בלבד).

למן רפורמת המס השלישית, כאמור, הן הפרשי שער והן הפרשי הצמדה בגין הלוואות יחיד לתאגיד בשליטתו פטורים ממס. הפטור הנ"ל כפוף לשלושת התנאים להלן:

- (1) הפרשי הצמדה (או השער) אינם בגדר הפרשי הצמדה חלקיים,
- (2) היחיד לא דרש בניכוי הוצאות ריבית או הפרשי הצמדה בשל הלוואה, ו-
- (3) הפרשי הצמדה (או השער) אינם הכנסה מעסק ואינם רשומים בפנקסי חשבונותיו או חייבים ברישום כאמור.

תחילת התיקון מיום 1 בינואר 2006. מכיוון שיחיד, ככלל, חייב במס על בסיס מזומן, ניתן כבר כעת להתאים את תנאי הלוואות, בהתאם לאמור לעיל, בכפוף לכך שהפרשי השער ישולמו ליחיד לאחר 1 בינואר 2006.

יש לציין נציין כי הרחבת הפטור, כאמור, מהווה כר נרחב לתכנוני מס נוספים ומשנה משמעותית שיקולים באופן מימון פעילות עסקית.

זכויות עובדים בחגים

במסגרת החוק, הסכמים וצווי הרחבה הוענקו לציבור השכירים זכויות משמעותיות בימי החג, וביניהם: זכות לקבלת שכר עבור ימי החג (הן לעובד יומי והן לעובד חודשי), וזכות לשכר מוגדל בגין עבודה בימי חג (בין אם המעביד קיבל אישור מיוחד להעסקת העובד בחג ובין אם לאו).

להלן את עיקרי זכויות העובדים לשכר בתקופת החגים:

א. כללי

החוק אוסר על העסקת עובד יהודי בימי חג, שהם ימי מנוחה, ובמקביל המעביד נדרש לשלם לעובד שכר מלא עבור ימי החג (בכפוף לאמור להלן). חגים לעניין זה, הם רק ימי חג שנקבעו בחוק, וביניהם: ראש השנה, יום הכיפורים, ראשון של סוכות, שמחת תורה ויום העצמאות.

ב. תשלום עבור ימי חג

בהסכמי עבודה ובצווי הרחבה נקבעה זכאות ציבור העובדים לתשלום עבור ימי חג, תוך הבחנה בין עובד חודשי לעובד יומי, כדלהלן:

(1) **עובד חודשי** - זכאי לקבל את שכרו הרגיל, מבלי שינוכו ימי החג בהם לא עבד.

(2) **עובד יומי** – בניגוד לעובד חודשי, עובד יומי (לרבות עובד שעת) זכאי לתשלום עבור ימי חג רק לאחר 3 חודשי עבודה, וזאת בתנאי שלא נעדר מהעבודה יום לפני ויום אחרי החג (למעט היעדרות בהסכמת המעביד). כמו כן, עובד יומי אינו זכאי לתשלום בגין ימי חג החלים בשבת. יש לציין כי בענפים מסוימים, בהתאם להסכמי העבודה בענף, זכאים עובדים יומיים לפיצוי בגין ימי חג החלים בשבת.

ג. תשלום עבור עבודה בימי חג

עובד אשר הועסק בחג, בין אם המעביד קיבל אישור להעסקתו בחג ובין אם לאו, זכאי לשכר מינימלי בשיעור של 150% משכרו הרגיל. כך לדוגמה, אם שכרו של עובד הינו 20 ש"ח לשעה, בגין עבודה בימי חג יהא זכאי העובד לשכר מינימלי של 30 ש"ח לשעה (=20*150%).

בהערת אגב, נציין כי במקומות עבודה מסוימים יום העבודה בחול המועד מקוצר. הטבה זו אינה קבועה בחוק. מקומות עבודה מסוימים מחויבים לכך בהתאם להסכמים בענף ואילו אחרים נוהגים להיטיב עם העובדים, לפנים משורת הדין.

ד. נטילת חופשה בערב חג ובחול המועד

דין נטילת חופשה בחול המועד, או בערב חג, כדין נטילת יום חופשה מלא. לאמור, בגין נטילת חופשה בחול המועד ובערב חג זכאי המעביד לקזז יום חופשה מלא מיתרת החופשה של העובד, גם אם נהוג לעבוד בימים אלה מספר שעות מופחת. שהרי, בחוק חופשה שנתית מוגדרת מכסת החופשה לה זכאי

עובד בימים (ולא בשעות). יחד עם זאת, במקומות עבודה מסוימים נהוג להיטיב עם העובדים, לפני משורת הדין, ולהפחית את יתרת החופשה של העובד באופן יחסי, בהתאם למספר שעות העבודה הנהוג ביום שבו נטל העובד את החופשה.

ה. שעות עבודה בערבי חג

במקומות עבודה בהם עובדים שישה ימים בשבוע - מספר שעות העבודה בערב חג לא יעלה על שבע שעות (סעיף 2(ב) לחוק חופשה שנתית). כפועל יוצא, כל שעת עבודה נוספת מעבר לשבע השעות הינה שעה נוספת.

במקומות עבודה בהם עובדים חמישה ימים בשבוע - בגין יום עבודה בערב חג של שמונה שעות ישולם עבור תשע שעות, ובגין יום עבודה של שבע שעות ישולם עבור שמונה שעות. בהתאם לצו הרחבה, ביום כיפור יעבדו העובדים שש שעות בתשלום של תשע שעות.

האמור כפוף להסכמים הקיבוציים וצווי ההרחבה אשר מסדירים את נושא העבודה בערבי החג.

ו. מחויבות משתמעת (נוהג מקובל)

הטבות אשר מעניק מעביד עשויות להפוך במשך הזמן למחויבות משתמעת ולפיכך לתנאי נוסף בחוזה העבודה.

כך לדוגמה, אם במקום העבודה היה נהוג במשך שנים לעבוד רק 4 שעות בערבי חג, נהוג זה עשוי להיות בגדר מחויבות משתמעת ולפיכך תנאי בחוזה עבודה. כך גם, לדוגמה, לגבי ניכוי ימי חופשה בערבי חג לפי מספר שעות העבודה הנהוג באותו יום ולא ניכוי יום חופש מלא.

שיעורי מס שבח ליחידים

במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה) הופחת שיעור מס רווח הון ליחידים, החל משנת 2007, מ- 25% ל-20% (למעט לגבי בעל מניות מהותי ומקרקעין בחו"ל), וזאת לגבי מלוא הרווח שנצבר מיום 7.11.01. לאור ההפחתה הרטרואקטיבית בשיעור מס שבח וההפחתה בשיעור המס השולי, יחידים נדרשים לבחון דחיית עסקאות במקרקעין לשנת 2007 ואילך.

להלן מספר דגשים ביחס לשיעורי המס החלים על יחידים בגין מימוש מקרקעין בישראל:

- מקרקעין שנרכשו מיום 7.11.01 חייבים במס בשיעור של עד 25% בשנים 2005 ו-2006, ובשיעור מס של עד 20% החל משנת 2007 (לגבי מלוא הרווח).
- מקרקעין שנרכשו לפני 7.11.01 (ואחרי שנת 1960) חייבים במס, כדלהלן: בגין הרווח שנצבר עד 7.11.01 – מס שולי (עד 49% כיום ועד 44% בשנת 2010) ובגין הרווח שנצבר ממועד זה ואילך – עד 25% (החל משנת 2007 – 20%). בהתאם לחוק מס שבח, הרווח יחולק לתקופות השונות על פי קו ישר. יחד עם זאת, לדעתנו, ניתן לדרוש, במקרים מסוימים, חלוקת הרווח על בסיס כלכלי.
- שיעור המס המרבי על מקרקעין היסטוריים, מקרקעין שנרכשו בין השנים 1948 ל-1960, הינו בין 12% ל-24% (ובלבד שלא יעלה על שיעור המס ה"רגיל" במועד המכירה).
- רווח אינפלציוני שנצבר עד ליום 31.12.93 חייב במס בשיעור של 10%.
- יחיד אשר רכש מקרקעין בתקופה שמיום 7.11.2001 ועד ליום 31.12.2002 זכאי להנחה בשיעור של 20% מהמס (ללא תלות במועד מכירת המקרקעין).
- יחיד אשר רכש מקרקעין בתקופה שמיום 1.1.03 ועד ליום 31.12.2003 זכאי להנחה בשיעור של 10% מהמס (ללא תלות במועד מכירת המקרקעין).

יוצא אפוא, כי קיים תמריץ משמעותי לדחיית עסקאות במקרקעין לשנת 2007 - חיסכון מס של עד כ- 5%.

שיעור המס על הכנסות יחידים בשוק ההון*

במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה) אוחדו שיעורי המס החלים על הכנסות מהון ליחידים, ל- 20% על רווח הון ריאלי ו- 15% על רווח הון נומינלי. המשמעות המעשית של האחדת שיעורי המס הינה העלאת שיעור המס על רווחי יחידים מני"ע סחירים ל-20% או 15%, לפי העניין, העלאת שיעור המס על הכנסות ריבית והפחתת שיעור המס על דיבידנדים, מ- 25% ל-20%.

יש לציין כי לא חל שינוי בשיעורי המס החלים על רווחים והכנסות בשוק ההון בידי חברות עסקיות (חברות בתחולת פרק ב' לחוק התיאומים). חברות עסקיות חייבות במס על הכנסות ריבית ורווחי הון בשוק ההון בהתאם לשיעור מס החברות, אשר יופחת בהדרגה עד לשיעור של 25% בשנת 2010. כמו כן, חברות כאמור פטורות ממס על דיבידנדים מחברה ישראלית, שאינם ממפעל מאושר.

ריכוז שיעורי המס החלים על יחידים (הכנסה פרטית) בשוק ההון למן רפורמת המס השלישית (*)

הערות	שיעורי מס	סוג הכנסה	נתונים נוספים		סוג מכשיר פיננסי
מיום 1.1.2003	15%	רווח הון	עד ליום 31.12.05		מניות ונגזרים הנסחרים בבורסה בתל-אביב
	25%	דיבידנד			
מיום 1.1.2003	20%	רווח הון (א)	מיום 1.1.06		
	20%	דיבידנד (ב)			
רווח הון - חלוקה לינארית.	עד ליום 31.12.04 - 35%; היתרה - 15%.	רווח הון וריבית	עד ליום 31.12.05		ניירות ערך זרים סחירים
	עד ליום 31.12.04 - 35%; מיום 1.1.05 - 25%.	דיבידנד			
לגבי רווח הון שנצמח מיום 1.1.03.	20%	רווח הון (א)	מיום 1.1.06		
	20%	דיבידנד (ב)			
על החלק שנצמח מיום 1.1.06.	20%	ריבית (ג)			
ללא תלות במועד המכירה.	פטור	רווח הון	הונפקו לפני 8.5.00		אג"ח צמודות למדד או למט"ח הנסחרות בבורסה בישראל.
ללא תלות במועד המכירה.	35%	ריבית			
לגבי רווח הון שנצמח מיום 1.1.04.	15%	רווח הון וריבית	עד 31.12.05	הונפקו אחרי	
לגבי רווח הון שנצמח מיום 1.1.04.	20%	רווח הון וריבית (א), (ג)	מיום 1.1.06	8.5.00	

* להרחבה ראה גם חוברות המשרד, "מיסוי שוק ההון- עקרונות במיסוי יחידים וחברות" מחודש דצמבר 2005, ו"רפורמת המס השלישית", מחודש יולי 2005.

ריכוז שיעורי המס החלים על יחידים (הכנסה פרטית) בשוק ההון

למון רפורמת המס השלישית (המשד) (*)

הערות	שיעורי מס	הכנסה	נתונים נוספים		סוג מכשיר פיננסי
ללא תלות במועד המכירה.	פטור	רווח הון וריבית	הונפקו לפני 8.5.00		אג"ח מדינה שקליות נסחרות בבורסה בישראל ("שחר" ו"גילון")
לגבי רווח הון שנצמח מיום 1.1.04.	10% נומינלי	רווח הון וריבית	עד 31.12.05	הונפקו אחרי 8.5.00	
לגבי רווח הון שנצמח מיום 1.1.04.	15% נומינלי	רווח הון וריבית (ג)	מיום 1.1.06		
מיום 1.1.03	10% נומינלי	ריבית	עד 31.12.05		פיקדונות ותוכניות חסכון לא צמודות (ג), (ד), (ה)
על החלק שנצמח מיום 1.1.06.	15% נומינלי	ריבית	מיום 1.1.06		
מיום 1.1.03	15%	ריבית	עד 31.12.05		פקדונות ותוכניות חסכון צמודות (ג), (ד), (ה)
על החלק שנצמח מיום 1.1.06.	20%	ריבית	מיום 1.1.06		

(*) בעקבות העלאת שיעורי המס על רווחי הון מניירות ערך סחירים, נקבע כי משקיע יחיד שרכש ניירות ערך סחירים לפני יום 1.1.2006 יהא רשאי לבצע בחודש דצמבר 2005 **מכירה רעיונית**, ובכך להתחייב במס מופחת על הרווח שנצבר עד לאותו מועד, על פי שיעורי המס טרם הרפורמה החדשה (להרחבה ראה גם חוברת המשרד "מיסוי שוק ההון עקרונות במיסוי יחידים וחברות", מחודש דצמבר 2005).

(א) רווח הון בידי בעל מניות מהותי במועד המכירה או במועד כלשהו ב-12 החודשים שקדמו למכירה חייב במס בשיעור מקסימלי של 25%. (בעל מניות מהותי – מי שמחזיק, במישרין או בעקיפין, לבדו או יחד עם אחר, ב-10 או יותר מאמצעי השליטה בחבר בני אדם). כמו כן, אם נדרשו בניכוי הוצאות מימון, רווח ההון חייב במס בשיעור של 25% (במקום 20% או 15% באג"ח שקליות).

(ב) למעט החריגים להלן:

1. דיבידנד ממפעל מאושר.

2. דיבידנד בידי בעל מניות מהותי, אשר חייב במס בשיעור של 25%.

(ג) במקרים להלן יחויב היחיד במס על הריבית, על פי שיעור המס השולי שלו:

1. היחיד תבע ניכוי הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בשל הנכס שעליו משולמת הריבית;

2. היחיד הוא בעל מניות מהותי או בעל שליטה בחבר-בני-האדם ששילם את הריבית;

3. מתקיימים יחסים מיוחדים בין המשלם למקבל הריבית.

(ד) ריבית מתוכניות חסכון ופיקדונות שקליים שנפתחו לפני 8.5.00 וטרם הגיע המועד בו הכספים ניתנים לפדיון פטורים ממס.

(ה) ריבית מפקדונות ותוכניות חסכון בישראל שנפתחו לאחר 10.8.2005 וטרם הגיעה תחנת היציאה הראשונה חייבות במס בהתאם לדין טרם תיקון מס' 147 לפקודה.

הערה: שיעורי המס, בטבלה לעיל, **טרם הרפורמה** החדשה כפופים לכך שלא נדרשו בניכוי הוצאות ריבית או הפרשי הצמדה ולעניין אג"ח - שהיחיד אינו בעל שליטה בחברה המשלמת את הריבית. סייגים אלה, כאמור, הורחבו משמעותית במסגרת הרפורמה החדשה.

עדכונים וחידושים

תכנוני המס החייבים בדיווח

במטרה להגביר את האכיפה ולהיאבק בתכנוני המס האגרסיביים, במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה), נקבע כי תחול חובת דיווח על רשימה של תכנוני מס שתאושר ע"י ועדת הכספים של הכנסת. אי מתן גילוי כאמור מהווה עבירה פלילית.

לאחרונה פרסם מנהל רשות המיסים את רשימת תכנוני המס בגינם נדרש דיווח (הרשימה טרם אושרה ע"י ועדת הכספים). הרשימה, כמפורט להלן, מתייחסת בעיקר לפעולות בין ישות לבעל שליטה בה. יש להדגיש כי לא כל פעולה הכלולה הינה תכנון מס שאינו לגיטימי.

להלן תכנוני המס החייבים בדיווח לרשות המיסים:

מס-הכנסה

- א. העברת תשלומים בסך 2,000,000 ש"ח לשנה לפחות, בשל דמי ניהול/יעוץ בין צדדים קשורים, כשבעקבות העברתם פחת סכום המס שהיה צריך להשתלם אילולא הועברו שכן, מקבל הכנסה שלם מס מופחת בגינה.
- ב. מכירת נכס לצד קשור, שיצרה הפסד בר קיזוז למוכר בסכום של 2,000,000 ש"ח לפחות.
- ג. מכירת נכס בתוך 3 שנים מיום שהגיע בפטור ממס מצד קשור, ובמכירתו לאחר מכן נוצר רווח או הפסד בסכום של 2,000,000 ש"ח לפחות, אשר קוזז אצל המוכר.
- ד. מחילת חוב בין צדדים קשורים, כשנוצר הפסד או רווח בסכום של 1,000,000 ש"ח לפחות, אשר קוזז מהכנסות המוחל/נמחל, ובעקבות המחילה פחת סכום המס שהיה צריך להשתלם אילולא מחילת החוב.
- ה. פירעון יתרת חובה בסכום של 1,000,000 ש"ח לפחות, של יחיד בעל מניות בחברה ברבעון האחרון של שנת המס, כאשר ברבעון העוקב גדלה יתרת החובה שלו ב-25% לפחות מהסכום שנפרע.
- ו. רכישת אמצעי שליטה בחבר בני-אדם כשלוכש הומחתה זכותו של אחר כלפי חבר בני-האדם, והרוכש הגיע במקביל להסדר לתשלום מקצת החוב לצד ג' ונוצרה לרוכש יתרת זכות.
- ז. רכישת 50% מאמצעי השליטה של חברה בתקופה של 24 חודשים, כשלחברה הפסד בר קיזוז בסכום של 3,000,000 ש"ח לפחות.
- ח. החזקה של תושב ישראל ב-25% או יותר מאמצעי השליטה בחבר בני-אדם תושב מדינה שאינה מדינת אמנה.

- ט. החזקה של תושב ישראל ב-25% או יותר מאמצעי השליטה בחבר בני-אדם תושב מדינת אמנה, שמעל 50% משווי נכסיה או השימוש בהם נעשה בישראל, במישרין או בעקיפין.
- י. העברת הפסדים בסכום של 500,000 ש"ח לפחות, מחברה משפחתית לנישום המייצג שמקורם בתשלומים ששולמו לו, ונדרשו על-ידה כהוצאה.

מיסוי מקרקעין

- א. מכירת מוצר מוגמר כדוגמת משרד/דירה, בדרך של מכירת קרקע מחד, והתקשרות בעסקה למתן שירותי בניה מאידך.
- ב. כל פעולה (לרבות הלוואה, מתן שירותי בניה וכו') שהתמורה בגינה מחושבת ע"פ התמורה ממכירת המקרקעין.

מס ערך מוסף

החזקת "עוסק" על-ידי מלכ"ר או מוסד כספי, בשיעור של 75% או יותר.

העלאת שכר המינימום

בחודש יוני 2006 הועלה שכר המינימום לבוגר ל- 3,585.18 ש"ח לחודש, 19.28 ש"ח לשעה (במקום 3,456.58 ש"ח לחודש). כמו כן, עוגנה בחקיקה העלאה נוספת (מדורגת) בשכר המינימום, עד ל- 3,835.18 ש"ח.

ביום 25 ביוני 2006 פורסם ברשומות חוק שכר מינימום (העלאת שכר המינימום - הוראת שעה), התשס"ו-2006 (להלן: "התיקון"). בהתאם לתיקון יועלה בהדרגה שכר המינימום במשק, החל מחודש יוני 2006. בשלב הראשון, 1 ביוני 2006, יועלה שכר המינימום לבוגר ל- 3,585.18 ש"ח (19.28 ש"ח לשעה) ובשלב השני יועלה שכר המינימום בשתי פעימות ב- 250 ש"ח (סך של 125 שקלים ב-1 באפריל 2007 ו-125 ש"ח ב-1 ביוני 2007), עד לסך של 3,835.18 ש"ח לחודש. למותר לציין, עלות העלאת שכר המינימום אינה מסתכמת בהעלאה הישירה בשכר העובד. עלות העסקת עובד כוללת תשלומים סוציאליים ואחרים אשר נגזרים במישרין משכר העובד (כגון, ביטוח לאומי, דמי חופשה, קופות גמל וכדומה).

להלן טבלת המרכזת את שכר המינימום לבוגר, למן העלאה (בש"ח) (*):

לשעה (**)	לחודש
19.28	3,585.18

(*) לתקופה שמחודש יוני 2006 ועד מארס 2007.

(**) החלק ה-186 של שכר המינימום לחודש.

להלן טבלת המרכזת את שכר המינימום לנוער, למן העלאה (בש"ח) (*):

גיל	לחודש	לשעה (**)
עד 16	2,509.63	14.51
עד 17	2,688.88	15.54
עד 18	2,975.70	17.20
חניך	2,151.11	12.43

(*) לתקופה שמחודש יוני 2006 ועד מארס 2007.

(**) החלק ה-173 של שכר המינימום לחודש.

חוק ההסדרים לשנת 2006

בחודש יוני 2006 אושר חוק ההסדרים לשנת 2006 (להלן: "החוק" או "התיקון"). החוק כולל, בין היתר, שינויים משמעותיים בפקודת מס הכנסה. תחילתו של החוק מיום 1 ביולי 2006, אלא אם כן נקבע במפורש אחרת.

להלן עיקרי התיקונים שבוצעו במסגרת התיקון בפקודת מס הכנסה:

(1) אי התרת ניכוי הוצאת לימוד המקנים יתרון של קבע

לאור אי בהירות בנושא ניכוי הוצאות לימודים, נקבע במפורש, במסגרת סעיף 32(15) לפקודת מס הכנסה ("הפקודה"), כי לא יותר ניכוי הוצאות לימודים, לרבות הוצאות לרכישת השכלה אקדמאית או לרכישת מקצוע, למעט הוצאות השתלמות מקצועית, שאינה לרכישת השכלה או מקצוע כאמור, לצורך שמירה על הקיים.

(2) זיכוי מס עבור בן זוג

על פי סעיף 37 לפקודה, בחישוב המס של יחיד מוטב תושב ישראל, שהוכיח להנחת דעתו של פקיד השומה כי בשנת המס כלכלת בן זוגו היתה עליו, תובא בחשבון נקודת זיכוי אחת. "יחיד מוטב" לעניין זה הינו יחיד שהוא או שכן זוגו הגיע לגיל פרישה. במסגרת התיקון הורחבה הגדרת יחיד מוטב, כך שתכלול גם יחיד שהוא או שכן זוגו עיוור, או נכה, כמשמעותם בסעיף 9(5) (א) לפקודה. תחילת התיקון ביום 1.1.2006.

(3) זיכוי מס ליחיד שסיים לימודי מקצוע

במסגרת רפורמת המס השלישית (תיקון מס' 147 לפקודה) הוענקה חצי נקודת זיכוי הוסף ליחיד שסיים לימודי הוראה (במסגרת סעיף 40 לפקודה). במסגרת התיקון הורחבה תחולת ההטבה, כך שתחול גם לגבי לימודים לרכישת מקצוע, בכפוף לתנאים מסוימים.

(4) חישוב נפרד לבני זוג

כיום בני זוג העובדים בעסק משותף והכנסתם תלויה זכאים, בהתקיים תנאים מסוימים, לחישוב מס נפרד. ההטבה הנ"ל נקבעה במסגרת הוראת שעה. במסגרת התיקון עוגנה ההטבה לכאורה כהוראת קבע, לגבי סכום הכנסה של עד 42,000 ש"ח בשנה. הסכום יעודכן אחת לשנה לפי סעיף 120א לפקודה.

תחילת התיקון מיום 1.1.2006.

יודגש כי בהתאם לפס"ד קלס בני זוג העובדים בעסק משותף זכאים לחישוב מס נפרד (ללא תקרת הכנסות) במידה ובאפשרותם להוכיח כי הכנסתם אינה תלויה.

הפחתת שיעור מע"מ - דוגמאות, הסברים וטיפים

החל מיום 1 ביולי 2006 (להלן: "המועד הקובע") יופחת שיעור המע"מ (להלן: "מס") באחוז, מ - 16.5% ל - 15.5%. שיעור המע"מ החדש יחול על עסקאות שמועד החיוב שלהן ביום 1 ביולי 2006 ואילך. יודגש כי שיעור המס אינו נגזר ממועד הוצאת החשבונית, אלא ממועד החיוב במס הקבוע בחוק.

להלן נסקור בקצרה את מועד החיוב במס, בהתייחס לסוגים שונים של עסקאות. בד בבד, נבחן את האפשרות לתכנון העסקאות כך שהן תתחייבנה במס מופחת (15.5%).

יש לציין כי לשיעור המס השפעה רק כאשר הלקוח הינו הצרכן הסופי. בהתאם, לתכנון מועד החיוב במס משמעות רק במקרים כאמור.

א. מכר טובין

במכר של טובין מועד החיוב במס, ככלל, הינו עם הספקת המוצר ללקוח (בסיס מצטבר), זאת ללא תלות באופן התשלום. כפועל יוצא, מומלץ לדחות את מועד הספקת המוצרים למן הפחתת שיעור המס, 1 ביולי 2006, זאת אף אם תמורת העסקה שולמה (במלואה או בחלקה).

ב. מתן שירותים

בעסקאות של מתן שירותים מועד החיוב במס תלוי, בין היתר, בסוג השירות, כדלהלן:

1. בעלי מקצועות חופשיים ועסקאות אשראי

שירותים שניתנים על ידי בעלי מקצועות חופשיים (כגון: עו"ד, רו"ח, רופאים, שמאי מקרקעין וכדומה), ועסקאות של מתן אשראי (ראה גם סעיף ז' להלן), חייבים במס על בסיס מזומן. קרי, מועד החיוב במס הינו עם קבלת התמורה, ללא תלות בהתקדמות מתן השירות. כפועל יוצא, מקדמה אשר שולמה, בגין עסקאות כאמור, לפני המועד הקובע חייבת במס בשיעור של 16.5%, ואילו כל תקבול שהתקבל במועד הקובע ואילך חייב במס בשיעור של 15.5%.

כפועל יוצא, בשירותים כאמור, מומלץ לדחות את מועד קבלת התמורה למן המועד הקובע, ובכך להפחית את נטל המס ב- 1%.

2. אחרים

שירותים שניתנים על ידי מי שאינם מוגדרים כבעלי מקצועות חופשיים (כגון, שירותי אחזקה, שמירה, ניקיון, הובלות, תיקונים וכדומה) חייבים במס לפי בסיס מצטבר. דהיינו, החיוב במס הוא עם מתן השירות. כפועל יוצא, שירותים אשר ניתנו לפני המועד הקובע חייבים במס בשיעור של

16.5%, ואילו שירותים שינתנו ביום הקובע ואילך חייבים במס בשיעור של 15.5%. שירותים כגון: שמירה, ניקיון, הובלה וכדומה, שבהם פועלים הצדדים על בסיס התחשבות תקופתית, כגון, חודשית, חייבים במס בהתאם לשיעור המס החל בחודש מתן השירות, לפיכך:

א. שירותים המתייחסים לחודש יוני 2006 - יחויבו במע"מ בשיעור 16.5% אף אם החשבונית הוצאה בחודש יולי 2006.

ב. שירותים המתייחסים לחודש יולי 2006 - יחויבו במע"מ בשיעור 15.5%.

בשירות שלא ניתן להפריד בין חלקיו, מועד החיוב במס הינו בגמר מתן השירות או בעת קבלת התקבולים, כמוקדם (בסיס מעורב). כפועל יוצא, בעסקאות כאמור, ניתן להקטין את החבות במס ע"י דחיית התשלום למן המועד הקובע (במידה וטרם הושלם מתן השירות).

ג. מכר מקרקעין

במכר של מקרקעין, מועד החיוב במס הינו במועד מסירת החזקה במקרקעין לרוכש, במועד רישום המקרקעין על שם הרוכש בטאבו, או במועד תשלום התמורה, לפי המוקדם שביניהם.

ד. עבודות בניה

עבודות בניה בחוק מע"מ כוללות את כל סוגי העבודות במקרקעין, כגון: בניה, חפירה, הריסה, ביוב וניקוז, הנחת צינורות, סלילת כבישים, הכשרת קרקע וכדומה.

בעסקאות אלו מועד החיוב במס הוא עם השלמת העבודה, עם העמדת המקרקעין שבהם בוצעו עבודות הבניה לרשותו של המזמין, או במועד קבלת התמורה, כמוקדם (בסיס מעורב).

יוצא איפוא, כי בעסקאות אלו יחול מס בשיעור של 16.5% אם עבודות הבניה יסתיימו עד כולל 30.6.06, בין אם העבודה נמסרה ובין אם לאו, וכך יהיה גם לגבי כל התשלומים שישולמו עד למועד הקובע. מאידך, בעבודות שיסתיימו לאחר המועד הקובע יחול מס בשיעור של 15.5% רק לגבי יתרת התשלומים שישולמו במועד הקובע או אחריו.

ה. השכרת נכסים

בעסקאות של השכרת נכסים מועד החיוב במס הינו לפי בסיס מזומן. כפועל יוצא, מומלץ לדחות תקבולים למן היום הקובע.

ו. מס שכר ומס רווח

משיקולים פסיקאליים, במסגרת הורדת שיעור המס הקודמת (1 בספטמבר 2005) הוחלט לא לבצע הפחתה מקבילה בשיעור מס השכר ומס הרווח, אשר חלים על מלכ"ר (מס שכר) ומוסדות הכספיים (מס שכר ומס רווח).

במסגרת הפחתת המס הנוכחית בוצעה הפחתת מס מקבילה במס שכר ומס רווח. מס השכר המוטל על מלכ"רים הופחת ל-7.5% ומס השכר והרווח המוטל על מוסדות כספיים הופחת ל-15.5%.

ז. אשראי לעובדים ובעלי שליטה

בהתאם להוראת פרשנות של מע"מ, מחירה של עסקת אשראי אשר לא נקבע לא מחיר, שתמורתה אינה בכסף או שמחירה השופע מקיומם של יחסים מיוחדים, יקבע בהתאם לאמור בתקנות מס הכנסה (מדד+4%). מועד החיוב במס בעסקאות כאמור יקבע בהתאם לחלופות להלן:

- במידה ונזקפת ריבית, לצורך מס הכנסה מדי חודש, מועד החיוב לעניין מע"מ יהא בתום כל חודש. לפיכך, הריבית שתיצבר בחודש יוני 2006 חייבת במס בשיעור של 16.5% ואילו הריבית שתיצבר מיום 1 ביולי 2006 ואילך חייבת במס בשיעור של 15.5%.
- במידה ורואה החשבון מחשב את הריבית, לעניין מס הכנסה, בתום כל שנה, מועד החיוב לעניין מע"מ יהא ביום 31 בדצמבר 2006, בגין הריבית שנצברה בשנת 2006. יוצא אפוא, כי במקרים כאמור מלוא הריבית תחויב במס בשיעור של 15.5%.

יש להדגיש כי, לדעתנו, האמור רלוונטי רק במידה ומחיר העסקה הושפע מקיומם של יחסים מיוחדים בין הצדדים, אחרת מועד החיוב במס הינו על בסיס מזומן, כאמור בסעיף ב לעיל. כך לדוגמה, אם יחיד נטל הלוואה מתאגיד בשליטתו ושיעור הריבית אינו מושפע מקיומם של יחסים מיוחדים, מועד החיוב במס יהא על בסיס מזומן (במועד תשלום הריבית). בהערת אגב, נציין כי מחיר הלוואה לבעל שליטה, הנושאת ריבית בשיעור של 4% לשנה והצמודה למדד המחירים לצרכן, עשוי לשקף מחיר שוק, בהתקיים תנאים מסוימים.

ח. הודעת זיכוי

הואיל והודעת זיכוי באה לתקן/לבטל חשבונית שהוצאה קודם לכן, שיעור המס בהודעת זיכוי יהא בהתאם לשיעור המס בחשבונית בגינה הוצאה ההודעה, זאת אף אם הודעת הזיכוי הוצאה לאחר 30.6.06.

ט. הוצעת חשבונית

עוסק נדרש להוציא חשבונית עסקה בגין כל עסקה, ורשאי הוא להוציא חשבונית מס לגבי עסקה החייבת במס לפי דרישת הקונה. על פי סעיף 46 לחוק מע"מ, על העוסק להוציא את החשבונית תוך 14 יום ממועד החיוב במס (או תוך 7 ימים בעסקאות של עוסקים המדווחים לפי בסיס מזומן). כאמור,

המועד הרלוונטי לעניין שיעור המס הינו מועד החיוב במס כפי שנקבע בחוק, ולא מועד הוצאת החשבונית.

לפי הוראות סעיף 47 לחוק, אם חשבונית מס נוגעת לעסקאות החייבות בשיעורי מס שונים, יש לרשום אותם, כל סוג בנפרד. יחד עם זאת, מוצע לעוסק להוציא בנפרד חשבונית מס על עסקאות החייבות במס בשיעורים שונים.

לקט החלטות מיסוי

לאחרונה פרסמה רשות המיסים לקט החלטות מיסוי (פרה רולינג) שניתנו ברבעון הראשון של שנת 2006.

במסגרת תיקון מס' 147 לפקודת מס הכנסה (רפורמת המס השלישית), שתחילתו ככלל מיום 1 בינואר 2006, עוגן בחקיקה מוסד הפרה רולינג בכל תחומי המס (מס הכנסה, מס שבח, מע"מ וחוקים נלווים), בסעיפים 158ב' עד 158ו' לפקודה (פרק שני- ב').

בקשה להחלטת מיסוי (פרה רולינג), למעט בנושא מע"מ ומס שבח, ניתן להגיש גם לאחר ביצוע הפעולה, עד המועד החוקי להגשת דוח המס. בקשה להחלטות בנושא מע"מ ומס שבח יש להגיש טרם ביצוע הפעולה.

לאחרונה פרסמה רשות המיסים לקט החלטות מיסוי שהתקבלו ברבעון הראשון של שנת המס 2006. הלקט כולל **תמצית** החלטות מיסוי בנושאים להלן: שינוי מבני- מיזוגים ופיצולים, שוק ההון, תגמול מבוסס מניות לעובדים, מיסוי מקרקעין ומיסוי בינלאומי. את החלטות המיסוי ניתן למצוא באתר המשרד ובאתר רשות המיסים.

אין עוררין כי פרסום החלטות המיסוי מהווה צעד חשוב נוסף בהגברת השקיפות, ההוגנות והאחידות של מערכת המס בישראל, כמו גם בצמצום אי הוודאות בנושא כדאיות ביצוע עסקאות.

זיכוי מס רטרואקטיבי לתושב חוץ

לאחרונה פורסמה ברשומת הוראת שעה לפיה יותרו 2.25 נקודות זיכוי לתושב חוץ זכאי בגין הכנסה מעסק או מעבודה. תחילת הוראת השעה הינה רטרואקטיבית, משנת 2003 ועד שנת 2006.

בהתאם לסעיפים 34, 36 ו-36א לפקודת מס הכנסה, יחיד תושב ישראל זכאי למינימום של 2.25 נקודות זיכוי (ואישה – 2.75 נקודות זיכוי). להטבת המס הנ"ל, עד אישור וראת השעה היו זכאים רק תושבי ישראל. ההפליה הנ"ל תוקנה לאחרונה רטרואקטיבית במסגרת כללי מס הכנסה (נקודות זיכוי לתושב חוץ זכאי) (הוראת שעה), התשס"ו – 2006 ("הוראת השעה").

בהתאם להוראת השעה, בחישוב המס של תושב חוץ זכאי על הכנסה מעסק (לפי סעיף 12(1) לפקודה) או מעבודה (לפי סעיף 22(2) לפקודה) בשנים 2003 עד 2006 יובאו בחשבון 2.25 נקודות זיכוי. אם שהה תושב החוץ בישראל או באזור רק בחלק משנת המס, יינתנו נקודות הזיכוי באופן יחסי.

תושב חוץ זכאי מוגדר בהוראת השעה כתושב חוץ יחיד שהתקיימו בו כל אלה:

- (א) שהייתו בישראל או באזור והעסקתו בישראל או באזור מותרות על פי דין, ו-
- (ב) הוא אינו "מומחה חוץ" או "מרצה אורח", כהגדרתם בתקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות שהייה לתושבי חוץ), התשל"ט-1979 ("התקנות").

תנאי נוסף לקבלת נקודות הזיכוי בשנים 2003 עד 2005 הינו שתושב החוץ לא היה זכאי באותן שנים לניכוי הוצאות שהייה לפי התקנות (הוצאות לינה, אש"ל ודמי שכירות בגין דירה בישראל).

בהתאם לפרסום רשות המיסים, יבוטלו שומות שהוצאו למעבידים בגין מתן נקודות זיכוי כאמור בשנים 2003 עד 2005 לעובדים שהם בגדר "תושב חוץ זכאי" על פי הוראת השעה. כמו כן, תושב חוץ זכאי אשר נשללו ממנו נקודות הזיכוי בשנים 2003 עד 2005 (על פי הדין דאז), יהא זכאי לתבוע בעצמו, ולא דרך מעבידו, את נקודות הזיכוי בגין השנים האמורות. למותר לציין כי עמדה זו של רשות המיסים פוגעת משמעותית במעבידים אשר סיכמו על שכר נטו עם העובד. שהרי, בהתאם לפסיקה, במידה וסוכם על שכר נטו, להקלות מס הנובעות משינויים בדיני המס זכאי המעביד.

מעבר לדיווח אחיד לצורכי מס – טופס 6111

החל מהדוחות המוגשים למס הכנסה לשנת 2005 יש לצרף נספח חדש לדוחות השנתיים – טופס 6111. בנספח זה יפרט כל עסק (חברה או עצמאי) את סעיפי הדוחות הכספיים (דוח רווח והפסד, מאזן, דוח התאמה לצורכי מס).

לגבי הדוחות לשנת 2005 הוענקו הקלות ביחס לחובת הדיווח באמצעות טופס זה, כך שהיא לא תחול על עסקים קטנים (מחזור נמוך מ – 300 אלפי ש"ח כולל מע"מ), ועל דוחות שיוגשו עד לחודש אוגוסט 2006.

א. תחולת הטופס

הדרישה לדיווח אחיד חלה על כל בעלי העסקים (הן יחידים והן חברות), למעט החריגים להלן:

- מי שחל עליו סעיף 3(ז) לפקודת מס הכנסה (בעיקר מוסד ציבורי).
  - קבלן שחל עליו סעיף 8א לפקודה.
  - בנקים, חברות ביטוח וחקלאים.
- לענפים לעיל תקבע בעתיד מתכונת דיווח ספציפית, המתאימה למאפייניהם הייחודיים.

כאמור, לגבי הדוח השנתי לשנת 2005 הוענקו הקלות, כדלהלן:

- בעלי עסקים אשר מחזורם השנתי נמוך מ – 300 אלפי ש"ח יהיו פטורים בשנת 2005 מחובת הדיווח המלא (טופס 6111). מחזור לעניין זה, כמוגדר בהוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות), התשנ"ג-1973. יש להדגיש כי מחזור בהוראות הנ"ל כולל מע"מ.
- מתכונת הדיווח האחיד (טופס 6111) לא תחול על דוחות לשנת 2005 אשר יוגשו עד חודש אוגוסט 2006.

ב. תכלית המעבר לדיווח אחיד

בהתאם לשיטת הדיווח הקיימת, מצורפים הדוחות הכספיים לדוח השנתי. כיום, הדוחות הכספיים מוגשים בצורה בלתי אחידה, תוך שונות רבה ביניהם, ברמת פירוט הסעיפים ואופן הצגתם. דבר זה מקשה על ניתוח הנתונים ומסרבל את תהליך הביקורת לצורכי מס. כמו כן, חוסר האחידות בדיווח פוגם ביכולת קליטת נתוני הדוחות הכספיים למאגרי המידע של רשות המסים וניתוחם.

ולסיכום, תכלית טופס 6111, בעיקר, ליצור אחידות בדוחות המוגשים למס הכנסה ולייעל את מערכת המס.

ג. מבנה הטופס

הטופס, כאמור, מהווה מפתח לדיווח מפורט של סעיפי הדוחות הכספיים. הטופס מורכב משלושה חלקים עיקריים – מאזן, דוח רווח והפסד ודוח התאמה לצורכי מס. יש להדגיש כי הטופס אינו מחליף כל דוח או טופס אחר.

להלן פירוט בדבר מבנה הטופס:

חלק א - דוח רווח והפסד – בחלק זה יפורטו הסעיפים התוצאתיים של העסק.

חלק ב - דוח התאמה לצורכי מס – בחלק זה יפורטו ההתאמות הנדרשות לצורכי מס הכנסה, בהתאם לפקודת מס הכנסה וחוקים אחרים. ההכנסה החייבת או ההפסד לתקופה יועברו לטופס 1214 או 1301, לפי העניין.

חלק ג - מאזן – בחלק זה יפורטו סעיפי המאזן של העסק (נכסים, התחייבויות והון עצמי).

מי שאינו נדרש לערוך מאזן, אינו נדרש להגיש את חלק ג'.

ד. הגשת הטופס והדוחות למס הכנסה

תתאפשר הגשת הטופס באופן ממוכן. במקרים מסוימים אף תחול חובה להגיש את הטופס באופן ממוכן (הודעה מתאימה תצא על ידי רשות המיסים).

לשם קליטה יעילה ומהירה של הטופס, נבנתה בשע"מ מערכת ממוכנת למילוי הטופס וקליטתו ישירות ממשרדי המייצגים. יש לציין כי מרבית חברות התוכנה ערוכות כיום לייצא את קובץ החשבוניות למחשבי מערכת המס במבנה קובץ מקודד ואחיד.

שינויים בשיעורי ביטוח לאומי

ביום 1 בינואר 2006 נכנס לתוקף תיקון מס' 82 לחוק הביטוח הלאומי ותיקון מס' 33 לחוק ביטוח בריאות (להלן: "התיקון"). התיקון, אשר מבוסס על המלצות ועדת קפוטא - מצא, כולל שינויים משמעותיים בנושא תשלום דמי ביטוח לאומי ובריאות ("דמי ביטוח") לשכירים ועצמאיים.

תכלית התיקון הינה להגדיל את ההכנסה הפנויה של יחידים בעלי הכנסה מתחת לסף המס. כדי לא לפגוע בהכנסות המוסד לביטוח לאומי, הועלו במקביל דמי הביטוח בשיעור מלא.

להלן עיקרי השינויים:

- הועלתה תקרת ההכנסה לתשלום דמי ביטוח מופחתים, ל- 60% מהשכר הממוצע במשק, במקום 50% לפני התיקון.
- הופחתו שיעורי דמי הביטוח המופחתים לעובד שכיר שאינו בעל שליטה, הן בגין חלק העובד והן בגין חלק המעביד, ל- 3.5% חלק העובד, ו- 4.98% חלק המעביד.
- הועלה השיעור הרגיל לתשלום דמי ביטוח לעובד שכיר שאינו בעל שליטה, בגין חלק העובד, ל- 12% (בגין חלק המעביד לא חל שינוי - 5.68%).
- הועלה השיעור הרגיל לתשלום דמי ביטוח לעובד עצמאי, ל- 16.23% (בשיעור המופחת לא חל שינוי - 9.82%).

בטבלה להלן מרוכזים שיעורי דמי ביטוח לעובדים שכירים שאינם בעלי שליטה, לפני ואחרי התיקון:

אחרי התיקון (2006 ואילך)			לפני התיקון (2005)			
עובד	מעסיק	סה"כ	עובד	מעסיק	סה"כ	
4.5%	5.33%	9.83%	3.5%	4.98%	8.48%	מופחת (*)
10.38%	5.68%	16.06%	12%	5.68%	17.68%	רגיל (**)

(*) לפני התיקון - עד מחצית השכר הממוצע במשק (3,482 ש"ח). אחרי התיקון - עד 60% מהשכר הממוצע במשק (4,178 ש"ח).

(**) עד מקסימום 5 פעמים השכר הממוצע במשק (34,820 ש"ח).

בטבלה להלן מרוכזים שיעורי דמי ביטוח לעצמאיים, לפני ואחרי התיקון:

אחרי התיקון (2006 ואילך)	לפני התיקון (2005)	
9.82%	9.82%	מופחת (*)
16.23%	15.42%	רגיל (**)

(*) לפני התיקון - עד מחצית השכר הממוצע במשק (3,482 ש"ח). אחרי התיקון - עד 60% מהשכר הממוצע במשק (4,178 ש"ח).

(**) עד מקסימום 5 פעמים השכר הממוצע במשק (34,820 ש"ח).

קביעת תושבתו של יחיד

לקביעת תושבותו של אדם השפעה משמעותית על החבות במס. שהרי, תושב ישראל חייב במס בישראל על בסיס פרסונאלי, ואילו תושב חוץ חייב במס בישראל רק על הכנסות שהופקו או נצמחו בישראל.

סעיף 1 לפקודת מס הכנסה מגדיר את המונח "תושב ישראל". ההגדרה משלבת הן מבחנים איכותיים והן מבחנים כמותיים (הניתנים לסתירה). מכוח פסקה 4(א) להגדרת תושב ישראל חוקקו תקנות מס הכנסה (קביעת יחידים שיראו אותם כתושבי ישראל וקביעת יחידים שלא יראו אותם כתושבי ישראל), התשס"ו 2006 ("התקנות").

התקנות עוסקות, מחד גיסא, בקביעת סוגי יחידים שיראו אותם כתושבי ישראל (אף על פי שאינם בגדר תושבי ישראל בהתאם להגדרה) ומאידך גיסא, בקביעת סוגי יחידים שיראו אותם כתושבי חוץ (אף על פי שהינם בגדר תושבי ישראל בהתאם להגדרה).

להלן עיקרי הוראות התקנות:

א. קביעת יחידים כתושבי ישראל

יראו כתושב ישראל יחיד שאינו תושב ישראל כאמור בפסקה 4(א) להגדרה בפקודה, בכל אחד מן המקרים הבאים:

- (1) אם היחיד הינו עובד מדינת ישראל, במידה והחלו יחסי עובד מעביד בינו לבין מדינת ישראל כאשר היה אותו יחיד תושב ישראל.
- (2) אם היחיד הינו עובד של: רשות מקומית בישראל, הסוכנות היהודית בארץ ישראל, הקרן הקיימת לישראל, קרן היסוד- המגבית המאוחדת לישראל, חברה ממשלתית, רשות ממלכתית, או תאגיד שהוקם עפ"י חוק (להלן כל אחד מאלה: "המעביד האחר"), זאת בכפוף לשני התנאים הבאים: (א) החלו יחסי עובד מעביד בינו לבין המעביד כאשר היה אותו יחיד תושב ישראל, ו- (ב) לא חלפו חמש שנים מיום שהחל היחיד לעבוד אצל אותו מעביד אחר מחוץ לישראל. כל זאת, אלה אם הוכיח אותו יחיד אחרת להנחת דעתו של פקיד השומה.

ב. קביעת יחידים כתושבי חוץ

יראו יחיד שאינו עולה חדש (כהגדרתו בסעיף 35(ד) לפקודת מס הכנסה) ושרואים אותו כתושב ישראל לפי ההגדרה בפסקה 4(א) (1) ו- (2) לפקודה – כתושב חוץ, אם בחמש שנות המס שקדמו לשנת המס היה אותו יחיד תושב חוץ והוא אחד מאלה:

- (1) נציג דיפלומטי או פקיד קונסולרי בשירות סדיר ובתפקיד רשמי של מדינה זרה. כמו כן, יראו כתושבי חוץ גם את בן זוגו וילדיו של כל אחד מהם המתגוררים עמו.
- (2) חייל בצבא מדינה זרה או בשירות האומות המאוחדות.

- (3) יחיד שהגיע לישראל לשם שירותו הצבאי בצה"ל יראוהו כתושב חוץ עד לסיום שירותו הצבאי (למעט שירות בצבא הקבע), אם ביקש שלא להיחשב תושב ישראל.
- (4) סטודנט הלומד בהיקף של חצי תוכנית לימודים לפחות, יראוהו כתושב חוץ בשלוש השנים הראשונות לשהייתו בישראל, אם ביקש שלא להיחשב כתושב ישראל.
- (5) מורה, מרצה או איש מחקר השוהה בישראל במוסד להשכלה גבוהה או במוסד להוראה אחר ומשמש בתפקיד בעבור אותו מוסד, יראוהו כתושב חוץ בשלוש השנים הראשונות לשהייתו בישראל.
- (6) איש דת הממלא תפקיד דתי במוסד דת בישראל על פי הזמנת אותו מוסד, יראוהו כתושב חוץ בשלוש השנים הראשונות לשהייתו בישראל.
- (7) חולה המאושפז בבית חולים או במוסד שיקומי שהגיע לישראל לצורך אשפוז או שחלה בעת שהותו בישראל ושאר אילולא תקופת אשפוזו בישראל, לא היה מוגדר כתושב ישראל בהתאם לחוקת ימי השהייה בישראל המצויה בפסקת משנה (א) (2) להגדרת תושב.
- (8) עיתונאי חוץ ותושב חוץ (כהגדרתם בסעיף 75 א לפקודת מס הכנסה) בחמש שנות שהותם הראשונות בישראל.

תחילת התקנות ביום 1 בינואר 2006.

הודעות רשות המיסים

נקודות זיכוי ליחיד שסיים לימודים לתואר אקדמאי*

א. כללי

בתיקון מס' 147 לפקודה הוספו סעיפים 40ג עד 40ה, המעניקים החל משנת המס 2006 נקודות זיכוי ליחיד תושב ישראל, שסיים לימודיו וזכאי לתואר אקדמאי או לתעודת הוראה בשנת 2005 ואילך.

ב. תנאי הזכאות לקבלת הטבת המס

1. יחיד הזכאי לתואר אקדמי ראשון

יחיד הזכאי לתואר ראשון אקדמאי ראשון ממוסד להשכלה גבוהה, זכאי למחצית נקודת זיכוי, החל בשנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לתואר. מחצית נקודת זיכוי כאמור תובא בחשבון במספר שנות מס שהן כמספר שנות לימודיו האקדמאיות, אל לא יותר משלוש שנות מס.

2. יחיד הזכאי לתואר אקדמי שני

יחיד הזכאי לתואר אקדמי שני ממוסד להשכלה גבוהה, זכאי למחצית נקודת זיכוי החל משנת המס שלאחר שנת המס שבה הסתיימו לימודיו לתואר. מחצית נקודת זיכוי כאמור תובא בחשבון במספר שנות מס שהן כמספר שנות לימודיו האקדמאיות, אך לא יותר משתי שנות מס.

3. קבלת נקודות זיכוי במקרים נוספים:

- א. יחיד הזכאי לתואר אקדמי שלישי ברפואה או ברפואת שיניים.
- ב. יחיד הזכאי לתואר אקדמי שלישי אשר למד במסלול לימודים ישיר לתואר אקדמי שלישי.
- ג. יחיד הזכאי לתעודת הוראה.

ג. הוראות נוספות

נקודות הזיכוי יינתנו החל משנת המס שלאחר שנת הלימודים. תחילת הסעיפים לגבי יחיד שסיים לימודיו בשנת המס 2005, ורק לאחר המצאת אישור על סיום לימודיו וזכאותו לתואר או תעודה כאמור.

ההטבה תינתן על בסיס הצהרה למעביד או באמצעות עריכת תיאום מס במשרד השומה. כמו כן, ניתן לקבל את ההטבה במסגרת הדחת דוח שנת.

* ראה גם פרק א' "חוק ההסדרים לשנת 2006", במסגרתו הורחבה תחולת ההטבה גם לגבי לימודי מקצוע.

הכרה במוסד ציבורי לעניין תרומות

במסגרת הטיפול בחידוש בקשה להכרה כמוסד ציבורי לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה, על המוסד הציבורי לצרף את הנספחים המפורטים להלן ולהמציאם תוך 60 יום מקבלת הדרישה ממחלקת המלכ"רים.

- נספח א' - כתב התחייבות למוסד ציבורי.
- נספח ב' - דוח הכנסות והוצאות הנהלה וכלליות.
- נספח ג' - רשימת חמשת בעלי השכר הגבוה.
- נספח ד' - דוח פעילות המוסד הציבורי בשנה האחרונה.
- הצהרת מנהלים.

במסגרת כתב ההתחייבות (נספח א') יתחייב המוסד, בין היתר, לא לחרוג מן השיעור המרבי של הוצאות הנהלה וכלליות מתוך מחזור הכנסותיו, כמפורט להלן:

תקרת הוצאות הנהלה וכלליות כאחוז מסך המחזור	מחזור המוסד במונחי הכנסות במיליוני ש"ח
22%	10-0
18%	25-11
13%	50-26
11%	100-51
7%	+101

מוסד ציבורי שיחרוג מהשיעורים המרביים שנקבעו, ייבחן מעמדו בהתאם לפעילותו, בנוסף לשאר הפרמטרים שנקבעו בעבר.

במידה ותבחן שלילת מעמדו של המוסד הציבורי, כאמור, תינתן אפשרות לנציגי המוסד הציבורי או מיצגו להופיע בפני ועדה ברשות המיסים. הועדה מורכבת מיועץ משפטי של המוסד, יועץ מקצועי של המשרד ומנהל מחלקת מוסדות ציבור ומלכ"רים.

שלילת פטור מניכוי מס במקור מלקוחות בעייתיים

ברשות המיסים הוחלט להמשיך באבחנה המעדיפה לקוחות הממלאים אחר הוראות חוקי המס לבין אלה שאינם מתנהלים לפיהן. הבידול בין סוגי הלקוחות נעשה באמצעות משלוח אישורי פטור מניכוי מס במקור ללקוחות צייתנים, דבר אשר מהווה עבורם הקלה משמעותית.

לעומת זאת רשות המיסים תבטל בקרוב את הפטורים וההקטנות מניכוי מס במקור ללקוחות שאינם צייתנים.

פריסת הכנסות מזכויות יוצרים

לאחרונה עלו טענות לפיהן קיים עיוות במיסוי סופרים, לגבי הכנסתם ממכירת זכויות יוצרים. העיוות נוצר במקרים בהם כתיבת הספר נמשכת מספר שנים ואילו ההכנסה ממכירת זכויות היוצרים מדווחת כולה בשנה אחת (ולא על פני שנות כתיבת הספר). כתוצאה מכך חיוב המס גדול מכפי שהיה אילו נפרסה ההכנסה על פני תקופת הכתיבה.

במטרה לתת מענה לנסיבות המיוחדות של הסופרים ומוכרי זכויות יוצרים, הוחלט לפרוס את ההכנסה האמורה על פני שנות היווצרותה וזאת בהתאם להוראות סעיף 8(ב) לפקודת מס הכנסה ובכך לאפשר הקטנת החיוב במס, בין היתר, על ידי ניצול של נקודות זיכוי ומדרגות מס נמוכות.

שאלות ותשובות בענייני מס*

1. מיסוי פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה

המלחמה הנמשכת בצפון ישראל ובעוטף עזה כרוכה בנזקים כלכליים למדינה, ככלל, ולתושבי הצפון ועוטף עזה, בפרט. בגין נזקים אלה עשויים להיות זכאים בעלי העסקים לפיצויי נזיקין. נשאלת השאלה, איפוא, האם פיצויים בגין נזקים שנגרמו לעסק, כתוצאה מפעולות איבה או מלחמה, חייבים במס ערך מוסף ו/או מס הכנסה.

א. מס ערך מוסף

סעיף 12 לחוק מע"מ ("החוק") קובע כי תרומה, תמיכה או מענק שקיבל עוסק יחשבו כחלק ממחיר עסקאותיו. ברם, הואיל וכוונת המחוקק לא הייתה למסות פיצויים בגין נזקי מלחמה, תקנה 3 לתקנות מע"מ קובעת במפורש כי פיצויים בגין נזקי מלחמה שניתנו מתקציב המדינה אינם בתחולת סעיף 12 לחוק.

כמו כן, פיצויים, ככלל, אינו בגדר עסקה לעניין חוק מע"מ. שהרי, לא נמכר נכס או ניתן שירות. כפועל יוצא, פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה אינם חייבים במע"מ.

נשאלת השאלה, מה דין מס התשומות שנוכה בגין הנכסים שניזוקו. האם על העוסק להחזירו. אנו בדעה כי העוסק אינו נדרש להחזיר מס תשומות שנוכה כדין בגין הנכסים הנ"ל, אף על פי שבדיעבד התברר שהנכסים לא שימשו (או שימשו רק בחלקם) בעסקה חייבת במס (כאמור, הפיצוי אינו חייב במע"מ). יש לציין כי קיימת גם דעה אחרת, לפיה על העוסק להחזיר את מס התשומות שנוכה.

ב. מס הכנסה

פיצויי נזיקין בגין נזקי מלחמה ופעולות איבה אינם הכנסה מעסק (הם אינם אינטגרלים לפעילות העסקית). כמו כן, אין לראות בפיצוי תמורה בגין מכירת נכס (רווח הון), הואיל ולא בוצע מכר של נכס (ראה גם לעיל דיון בנושא החבות במע"מ). כפועל יוצא, לדעתנו, פיצויי נזיקין אינם בתחולת בסיס המס.

בהעדר הוראה מפורשת אחרת, עלויות תיקון הנזק ניתנות לניכוי כהוצאות לצורך ייצור הכנסה. יחד עם זאת, לא מן הנמנע שרשות המיסים תבקש לשלול את זכאות העסק לניכוי העלויות, בטענה שתכלית החקיקה מחייבת קיזוז עלויות התיקונים כנגד פיצויי הנזיקין.

* הרשימות בפרק זה מבוססות על שאלות שהופנו למשרד. התשובות פורסמו ב-FAXTAX מבית קו מנחה ובמקומון "גל-גפן".

בהערת אגב, נציין כי פיצוי הוני בגין מוות או חבלה פטורים ממס הכנסה לפי סעיף 79(7) לפקודה. כך גם לגבי קצבאות המשתלמות לנפגעי מלחמה או פעולות איבה.

ג. סוף דבר

פיצויי נזיקין בגין נזקים שנגרמו לעסק כתוצאה ממלחמה אינם חייבים במע"מ או במס הכנסה. כמו כן, לדעתנו, עוסק אינו נדרש להחזיר מס תשומות שקוזזו כדין בגין הנכסים שניזוקו כאמור.

2. ניכוי הוצאות בית הזכאות לפטור ממס שבח

ש: מהם התנאים לניכוי הוצאות בית (לצורכי מס הכנסה), מבלי שתישלל הזכאות לפטור ממס שבח ומס מכירה בעת מכירת הדירה.

ת: חוקי המס השונים לא אחת כרוכים זה בזה, כך שניצול הטבות מס בחוק אחד תוצאתו לעיתים שלילת פטורים, הטבות מס או גמלאות בחוק אחר. בכדי להימנע מתאונות מס, כאמור, נדרש אדם לתכנן את עסקאותיו בהתחשב ביחסי הגומלין בין חוקי המס, וביניהם – מס הכנסה, מע"מ, מס שבח וביטוח לאומי.

חוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה), תשכ"ג-1963 (להלן: "חוק מיסוי מקרקעין" או "החוק") מטיל שני סוגי מיסים על מוכר מקרקעין, כדלהלן: (א) מס שבח - מס המוטל על הרווח שהפיק האדם מהמקרקעין, ו - (ב) מס מכירה - מס המוטל על שווי המכירה (מס מחזור). במקביל, העניק המחוקק פטור מלא ממס שבח ומס מכירה על עסקאות מסוימות במקרקעין, וביניהם על מכירת דירת מגורים (בישראל). כמו כן, במסגרת תיקון 50 לחוק מיסוי מקרקעין הוענק פטור מלא ממס מכירה על כל סוגי המקרקעין שנרכשו לאחר 7 בנובמבר 2001. לאמור, במידה והדירה נרכשה לאחר התאריך האמור, מכירתה לא תחויב במס מכירה (בין אם הדירה משמשת בעיקרה לעבודה ובין אם הדירה משמשת בעיקרה למגורים).

נשאלת השאלה, איפוא, האם עבודה מהבית (ובמקביל ניכוי הוצאות הבית לצורכי מס הכנסה) שוללת את הזכאות לפטור ממס שבח ומס מכירה בעת מכירת דירת מגורים. לשון אחר, האם דירה המשמשת הן למגורים והן לעבודה (לרבות ניהול עסק), מוגדרת כדירת מגורים לצורך הטבות המס שנקבעו בחוק מיסוי מקרקעין.

סעיף 49 לחוק מיסוי מקרקעין מגדיר דירת מגורים כדירה אשר שימשה **בעיקרה** למגורים לפחות באחת משתי התקופות שלהלן, (א) ארבע חמישיות מהתקופה שבשלה מחושב השבח, או (ב) ארבע השנים שקדמו למכירה. כפועל יוצא, לא נדרש שהדירה תשמש אך ורק למגורים. דירה אשר מרביתה (מעל 50%) משמשת למגורים הינה דירת מגורים לעניין הזכאות לפטור ממס שבח ומס מכירה. לשון אחר, כל עוד חלק (שיעור) הדירה אשר משמש לעבודה נמוך מ - 50%, במכירת

הדירה יהא זכאי המוכר לפטור ממס שבח ומס מכירה (בכפוף למילוי התנאים האחרים בחוק). יתר על כן, גם אם בעבר דירת המגורים שימשה בעיקר לעבודה ובאחת התקופות המנויות לעיל שימשה הדירה בעיקר למגורים יהא המוכר זכאי לפטור ממס שבח ומס מכירה. בהערת אגב, נציין כי גם הזכאות למס רכישה מופחת לא תישלל כל עוד שיעור הדירה אשר משמש לעבודה נמוך מ- 50%.

לסיכום, ניתן לדרוש עד (כולל) 49% מהוצאות הבית בניכוי לצורכי מס הכנסה וזכאותך לפטור ממס שבח ומס מכירה לא תישלל (כמובן שתנאי יסודי לניכוי הוצאות הבית הינו שעבודך מהבית הכרחית לייצור הכנסה). במידה והדירה נרכשה לאחר 7.11.01, במכירתה בכל מקרה לא תחויב במס מכירה.

3. החזר מע"מ בגין חוב אבוד

ש: הנני עוסק במכירת ציוד אלקטרוני ורשום כחוק במע"מ. בשנת 2003 מכרתי ללקוח ציוד אלקטרוני תמורת 100 אלפי ש"ח. במועד מסירת הטובין הוצאה חשבונית מס ושולם מע"מ כחוק. עד היום תמורת העסקה לא שולמה. ניסיונותיי לגבות את חוב הלקוח עלו בתוהו ולאחרונה הוכרז הלקוח "פושט רגל". האם ניתן לקבל החזר בגין המע"מ ששולם?

ת: אדם המנהל עסק ("עוסק") חייב בתשלום מס ערך מוסף (להלן: "מע"מ") על עסקה בישראל ועל יבוא טובין. במכירת טובין מועד החיוב במע"מ הינו, על פי רוב, עם מסירתו. לאמור, בדרך כלל, במכירת טובין על פי רוב עוסק חייב בתשלום מע"מ בין אם שולמה תמורת העסקה ובין אם לאו. מנגנון חיוב זה יוצר בעיה כאשר ניסיונות העוסק לגבות את התמורה עלו בתוהו.

סוגיה זו - החזר מע"מ בגין חוב אבוד, נדונה בביהמ"ש העליון בפס"ד אלקה החזקות (ע"א 2112/95). בהתאם לפס"ד, זכאי עוסק להחזר מע"מ בגין חוב אבוד (בתוספת ריבית והפרשי הצמדה), בהתקיים התנאים להלן: (א) בוצעה עסקה, (ב) הוצאה חשבונית מס ושולם מע"מ, (ג) תמורת העסקה לא התקבלה, ו-(ד) החוב מוגדר "אבוד".

נשאלת השאלה, איפוא, אימתי יוגדר חוב כ"חוב אבוד". פרשנות מנהל מע"מ להגדרת "חוב אבוד" (כאמור בהוראת פרשנות מס' 1/2000) מצומצמת ביותר. בהתאם להוראת הפרשנות, בהתקיים אחד התנאים להלן יוגדר חוב כאבוד: (א) חוב לעוסק של חייב שנקטו כנגדו הליכי פירוק או פשיטת רגל, לפי העניין, (ב) חוב לעוסק שנקטו לגביו הליכי הוצאה לפועל ופעילות הגבייה לא הניבה תוצאות, או (ג) חוב שנמחק במסגרת הסדר עפ"י סעיף 350 לחוק החברות, שאושר ע"י פסק דין סופי של בית המשפט (הסדר נושים). כמו כן, בהתאם להוראת הפרשנות, במידה ולא ננקטו הליכי הוצאה לפועל כנגד החייב, לא יוכר החוב כאבוד אלא אם כן, יוכח כי החייב נפטר ואין בעיזבונו נכסים הניתנים למימוש, או החייב עזב את הארץ ואין לו נכסים

הניתנים למימוש בישראל, או כאשר סכום החוב אינו גבוה – יוכח להנחת דעתו של המנהל שנקטו הליכי גביה ראויים אשר לא הניבו תוצאות.

הגדרת "חוב אבוד" בהוראת הפרשנות, לדעתנו, מחמירה יתר על המידה ויש לבחון כל מקרה לגופו. לא זו בלבד, בהוראת הפרשנות נקבעה תקופת התיישנות של שלוש שנים (בכפוף להתאמות) לשם קבלת החזר מע"מ בגין חוב אבוד. גם הוראה זו, לדעתנו, אינה הולמת את תכלית החוק.

לצורך קבלת ההחזר, על העוסק להוציא הודעת זיכוי, ובהתאם, להפחית את סכום העסקאות וסכום המע"מ בדו"ח התקופתי המתאיים. טרם הוצאת הודעת זיכוי, נדרש העוסק למסור הודעה על כך למנהל מע"מ, אשר תכלול, בין היתר, מסמכים רלוונטיים ודוחות תקופתיים.

יש לציין כי דרישה להחזר מע"מ בגין חוב אבוד אינה מהווה ויתור על חוב, והעוסק רשאי להמשיך ולדרוש את פירעון החוב. במקביל, תמורה שהתקבלה בגין חוב שנדרש כאבוד חייבת במע"מ במועד קבלתה.

במקרה הנדון, החייב הוכרז כפושט רגל ואפסו הסיכויים לגביית החוב. כפועל יוצא, הינך זכאי להחזר מע"מ בגין מס העסקאות ששולם. קבלת ההחזר כפופה למילוי תנאים טכניים שתמציתם מפורטת לעיל. בד בבד, באפשרותך להמשיך ולדרוש את פירעון החוב.

4. פריסת מענק פרישה והפרשי שכר למספר שנות מס

ש: בשנת 2005 פוטרתי מעבודתי וקיבלתי מענק פרישה (פיצויים) בסך של 220,000 ש"ח, מתוכו סך של 130,000 ש"ח פטור ממס ו- 90,000 ש"ח חייב במס. על פי מיטב הבנתי, סכום מענק הפרישה החייב במס יצטרף להכנסותיי בשנת 2005, האומנם?

ת: הכנסות מעבודה חייבות במס, ככלל, במועד קבלתן (בסיס מזומן). עיקרון זה עשוי ליצור עיוותי מס, כאשר עובד מקבל שכר בגין שנים קודמות. שהרי, שיעור המס בישראל מדורג - ככל שההכנסה גבוהה יותר כך שיעור המס גדל (עד מקסימום של 49% כיום).

בכדי לצמצם את עיוותי המס הנ"ל, נקבע כי לבקשת העובד ניתן יהא לחלק שכר בגין שנים קודמות (לרבות, פדיון חופשה, מענק פרישה, מענק עקב מוות וסכומי היוון קצבה) על פני שנות העבודה שבגין שולם השכר, אך לא יותר משש שנות מס. יתר על כן, מענק פרישה, מוות וסכומי היוון קצבה ניתן לפרוס קדימה - על פני שנות המס הבאות.

מענק פרישה בגובה השכר האחרון של העובד כפול שנות עבודתו פטור ממס, בכפוף לתקרה בסך של 9,980 ש"ח לשנת עבודה. יחד עם זאת, למנהל רשות המיסים סמכות להגדיל את סכום הפטור. בהתאם לסמכות זו, נקבע כי עובד שאין לו זכויות לפנסיה מקיפה או ביטוח גמלה, יהא

זכאי לפטור ממס עד לשיעור של 150% ממשכורתו החודשית האחרונה כפול שנות עבודתו, אך לא יותר מתקרת הפטור לעיל (9,980 ש"ח לשנת עבודה). שיעורי המס החלים על סכום מענק הפרישה החייב במס הינם על פי שיעורי המס הרגילים (דהיינו, בהתאם למדרגות המס).

משאלתך אנו למדים כי בהתאם לחישוב לעיל סכום מענק הפרישה החייב במס הינו 90,000 ש"ח והוא התקבל בשנת 2005. נשאלת השאלה, איפוא, האם סכום זה יצטרף להכנסותיך בשנת 2005?

כאמור, הכנסות מעבודה (לרבות מענק פרישה) חייבות במס, ככלל, בשנת המס בה הן התקבלו (במקרה דנן שנת 2005). אולם, בהתאם לסעיף 8(ג) לפקודה, ניתן לפרוס מענק פרישה על פני שנות העבודה אשר בגינן משולם מענק הפרישה, אך לא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנה שבה התקבל המענק. יתר על כן, ניתן לפרוס מענק פרישה החייב במס גם על פני מספר שנות מס קדימה, באישור מס הכנסה ובהתאם לתנאים שיקבעו.

פריסה קדימה או אחורה של מענק פרישה עשויה להקטין משמעותית את החבות במס. שהרי, באמצעות פריסת ההכנסה, סכום מענק הפרישה החייב יצטרף להכנסתו החייבת של העובד בשנות הפריסה וייהנה הן ממדרגות המס והן מנקודות הזיכוי באותן שנים. פריסת הכנסה קדימה מחייבת הגשת דוחות למס הכנסה לאותן שנים.

לסיכום, באפשרותך לפרוס את סכום מענק הפרישה החייב במס (90,000 ש"ח) לשנות המס הקודמות או לשנות המס הבאות, כמפורט לעיל. למותר לציין, כי יש לבחון את אופן פריסת ההכנסה והאם כלל בדרך זו חבות המס הינה נמוכה יותר. פריסה לשנות המס הבאות מחייבת הגשת דוחות למס הכנסה בשנים בהן נפרסה ההכנסה.

5. החזר מס בגין פעולות בניירות ערך

ש: בתחילת שנת 2004 מכרתי מניה בבורסה לניירות ערך בתל אביב ברווח של 30,000 ש"ח. בגין רווח זה נוכח מס במקור בשיעור של 15% (סך של כ- 4,500 ש"ח). לאחר זמן מה, במהלך שנת 2004, מכרתי מניות נוספות בבורסה, אלא שהפעם בהפסד של כ- 20,000 ש"ח. לאמור, בגין פעילותי בשוק ההון בשנת 2004 הרווחתי 10,000 ש"ח בלבד. אולם, נוכח מס במקור לפי רווח של 30,000 ש"ח.

האם אני זכאי להחזר מס בגין פעילותי בשוק ההון בשנת 2004?

ת: החל משנת 2003 רווחי יחיד בשוק ההון חייבים במס הכנסה בשיעור של 15% או 10%, לפי העניין (משנת 2006 20% או 15%). בגין רווחים כאמור מנוכה מס במקור על ידי הבנק. כתוצאה

ממגבלות ואילוצים של מערכת הניכוי במקור, לא אחת נגבה מס ביתר. יתר על כן, לעיתים נגבה מס בעוד שבחשוב שנתי ליחיד הפסד מפעילות בשוק ההון. כפועל יוצא, מומלץ ליחידים הפעילים בשוקי ההון בארץ או בחו"ל לבדוק האם נוכה מס ביתר מרווחיהם, ובמידת הצורך להגיש בקשה להחזר מס.

החבות במס של יחיד נקבעת על בסיס שנתי. הרווח החייב במס הינו לאחר קיזוז הפסדים ממנימוש ניירות ערך בשנת המס ובשנות המס הקודמות. כפועל יוצא, בשנת 2004 הינך חייב במס על רווחים מניירות ערך בסך של 10,000 ש"ח בלבד.

העיוות שנוצר נובע ממגבלות טכניקת הניכוי במקור. בגין הכנסות ורווחים מניירות ערך סחירים מנוכה מס במקור על ידי הבנקים (על פי שיעור המס החל על הרווח). מערכת הניכוי במקור בנויה כך שהרווח יחושב לאחר קיזוז הפסדים ממנימוש ניירות ערך. אולם, במידה ובשנת מס מסוימת תחילה לנישום רווח ורק לאחר מכן הפסד, המס שנוכה במקור מהרווח לא יוחזר לנישום על ידי הבנק, ולצורך ניצול ההפסד על הנישום להגיש דוח למס הכנסה – בקשה להחזר מס.

יש לציין כי ישנם מקרים נוספים בהם זכאי יחיד להחזר מס בגין פעילות בשוק ההון. כך לדוגמה, יחיד תושב ישראל זכאי למינימום של 2.25 נקודות זיכוי בשנה (זיכוי מס בסך של כ- 4,800 ש"ח בשנת 2005). במידה והכנסות יחיד (מעבודה, מעסק וכדומה) בשנת 2005 נמוכות (לאמור, סכום המס בגין הכנסותיו כאמור נמוכות מסכום הזיכוי), ניתן לנצל את הזיכוי כנגד רווחים והכנסות בשוק ההון. אולם, הבנק ככלל אינו מתחשב בזיכוי המס הנ"ל לצורך קביעת סכום המס אותו יש לנכות מהרווחים. לאמור, במקרים כאמור, הבנק ינכה מס מלא מרווחי היחיד בשוק ההון, למרות שנקודות הזיכוי לא נוצלו במלואן.

כמו כן, כנגד רווחים בשוק ההון ניתן לקזז עלויות שהוצאו לצורך ייצור ההכנסה, כגון, עמלות, דמי ניהול וכדומה. אולם, העלויות הנ"ל ואחרות לא בהכרח נוכו מהרווח לצורך חישוב סכום המס על ידי הבנק.

לסיכום, הינך זכאי להחזר מס. לשם קיזוז ההפסד, וקבלת החזר בגין המס שנוכה ביתר מהרווח, עליך להגיש דוח למס הכנסה (טופס 1301 – דו"ח ליחיד). סך הרווח בגינו הינך חייב במס בשנת 2004 הוא 10,000 ש"ח. לאמור, הינך זכאי להחזר מס בסך של 3,000 ש"ח ($=20,000 \cdot 0.15$), לא כולל ריבית והפרשי הצמדה.

6. קרן השתלמות לעצמאיים

ש: משנת 2005 הנני עובד הן כשכיר והן כעצמאי. רווחי כעצמאי (מעסק) בשנת 2005 צפויים לסתכם ב- 120,000 ש"ח והכנסותיי כשכיר צפויות להסתכם ב- 50,000 ש"ח. בגין הכנסותיי כשכיר מפקיד עבורי המעביד לקרן השתלמות.

מהו הסכום אותו אלי להפקיד בשנת 2005 בקרן השתלמות לעצמאיים בכדי לנצל באופן מקסימלי את הטבות המס.

ת: קרן השתלמות הינה סוג של קופ"ג אשר מטרתה הראשונית היא עידוד השתלמויות. ברם, הפקדות לקרן השתלמות מזכות בהטבות מס משמעותיות, אף אם הכספים אינם מיועדים להשתלמות. בניגוד לקופ"ג לתגמולים או לקצבה, כספים שנצברו בקרן השתלמות ניתנים למשיכה בחלוף 6 שנים בלבד ממועד ההפקדה הראשוני, ולעיתים אף מוקדם יותר.

בעבר רק עובדים שכירים היו זכאים להטבות מס בשל הפקדות בקרנות השתלמות. החל משנת 1996 הורחבה ההטבה גם לאוכלוסיית העצמאיים, על ידי התרת חלק מסכום ההפקדה בניכוי לצורך מס (בכפוף לתקרה). תקופת ההמתנה הקצרה יחסית, עד למועד משיכת הכספים בפטור ממס, מעניקה יתרון משמעותי לחיסכון בקרנות השתלמות.

עצמאי המפריש כספים לקרן השתלמות זכאי לניכוי מס בגובה סכום ההפקדה בקרן בשנת המס לאחר שהופחת ממנו 2.5% מההכנסה הקובעת. הכנסה קובעת מוגדרת כרווחי העצמאי (לצורך מס) מעסק עד לתקרה שנתית של 213,000 ש"ח (בשנת 2005). כמו כן, הסכום המותר בניכוי מוגבל ל- 4.5% מההכנסה הקובעת. לאמור, בכדי לנצל את הטבת המס באופן מקסימלי על עצמאי להפקיד בקרן השתלמות סכום המהווה 7% מרווחיו כעצמאי בשנת המס או 7% מתקרת ההכנסה הקובעת (213,000 ש"ח), כנמוך.

בכדי למנוע כפל הטבות מס, נקבע כי במידה ונישום הינו גם עצמאי וגם שכיר, ועל הכנסתו כשכיר הפקיד המעביד לקרן השתלמות, ההכנסה הקובעת תהיה הנמוך מבין: (א) רווחיו מעסק, או- (ב) 213,000 ש"ח בניכוי הכנסתו כשכיר אשר בגינה הפקיד המעביד לקרן השתלמות.

נמחיש את יישום הנוסחה דלעיל בנתוני השאלה: במקרה הנדון סך הכנסות הנישום מעסק ומשכר נמוכות מהתקרה (213,000 ש"ח), כפועל יוצא, ההכנסה הקובעת לחישוב תקרת ההפקדה המותרת הינה 120,000 ש"ח (הכנסות הנישום מעסק). בכדי לנצל באופן מקסימלי את הטבות המס, על הנישום להפקיד בקרן השתלמות סך השווה ל- 7% מההכנסה הקובעת, דהיינו: 8,400 ש"ח ($120,000 \times 0.07$). סכום הניכוי לשנת 2005 שווה לסך הפקדות הנישום בקרן השתלמות

כעצמאי, בניכוי 2.5% מהכנסתו הקובעת. יוצא איפוא, כי בשנת 2005 יהיה זכאי הנישום לניכוי בסך של 5,400 ש"ח ($=120,000 \cdot 0.025 - 8,400$).

סכומים שנצברו בקרן השתלמות לעצמאיים ניתנים למשיכה בפטור ממס, בהתקיים אחד מהתנאים להלן: (א) בחלוף 6 שנים ממועד ההפקדה הראשון, (ב) אם הגיע העמית לגיל פרישה - בחלוף 3 שנים ממועד ההפקדה הראשון בקרן, או (ג) במידה והכספים משמשים לצורך השתלמות - בחלוף 3 שנים ממועד ההפקדה הראשון.

לסיכום, בהתאם לנתונים בשאלתך, בכדי לנצל באופן מקסימלי את הטבות המס, עליך להפקיד בשנת 2005 בקרן השתלמות לעצמאיים סך של 8,400 ש"ח. הטבת המס הנגזרת היא ניכוי בסך של 5,400 ש"ח לצורך מס. הכספיים שיצברו בקרן ניתנים למשיכה בפטור ממס לכל המאוחר בחלוף 6 שנים ממועד ההפקדה הראשון בקרן.

7. מיהו שכיר?

ש: מזה כשנתיים הנני עובד שכיר בחברה קבלנית כמנהל אתר בניה. לפני מספר שבועות ביקש ממני המעסיק לעבוד עם חשבוניות (ולא עם תלוש משכורת), ובהתאם, להוציא מדי חודש חשבונית עבור עבודתי. האם כתוצאה מהשינוי בשיטת הדיווח הנני עצמאי לצורך ביטוח לאומי?

ת: המוסד לביטוח לאומי מבחין בין שלושה סוגי מבוטחים, כדלהלן: (א) שכיר, (ב) עצמאי, (ג) מי שאינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי. למעמד עובד בביטוח לאומי, כאמור, השפעה משמעותית על זכויותיו וחובותיו. כך לדוגמה, מחד, עצמאי אחראי לקשר עם המוסד לביטוח לאומי ולתשלום דמי הביטוח, הוא אינו מבוטח בביטוח אבטלה ובביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ובפירוק תאגיד. מאידך, עצמאי זכאי לנכות הוצאות הכרוכות בייצור הכנסתו, הן לעניין קביעת החבות במס ההכנסה והן לעניין קביעת החבות בדמי ביטוח. יש לציין כי גם שכיר, ככלל, זכאי לנכות הוצאות כאמור מהכנסתו, אולם, זכות זו צומצמת משמעותית במסגרת הוראות שונות בפקודת מס הכנסה והתקנות שהותקנו על פיה.

ההבחנה בין עובד שכיר לעובד עצמאי, על פי רוב, ברורה. ברם, לגבי סוגים מסוימים של מבוטחים, כגון, בעלי שליטה, בני משפחה ונותני שירותים מסוימים, הבחנה זו כרוכה בקשיים. מטבע הדברים, בחוק הביטוח הלאומי (להלן: "החוק") אין הגדרה ברורה למונח עובד שכיר, והמלאכה נותרה לפסיקה.

כלל ידוע הוא כי מהות קודמת לצורה. אופן הדיווח והתשלום לנותן שירות אינו משפיע על מעמדו בביטוח לאומי ומעמדו לעניין דיני עבודה. עובד שכיר הינו עובד העובד אצל מעסיקו כשכיר

ומתקיימים ביניהם יחסי עובד ומעביד. נשאלת השאלה, איפוא, אימתי מתקיימים יחסי עובד מעביד?

החוק אינו מגדיר מהם יחסי עובד מעביד. בפסיקה נקבעו מספר מבחנים (סממנים) לצורך בחינת קיומם של יחסי עובד מעביד, להלן עיקרם:

- (א) **מידת הפיקוח**: בהתאם למבחן זה, יש לבחון את מידת הפיקוח על נותן השירות. לאמור, האם העובד נמצא תחת פיקוח יומי או שהוא מנהל את עבודתו באופן עצמאי, לפי ראיות עיניו.
- (ב) **שימוש בציוד**: סממן לקיום יחסי עובד מעביד הינו שימוש של נותן השירות בציוד של מקבל השירות, כאשר הציוד הנ"ל הכרחי ומהותי לביצוע העבודה.
- (ג) **תשלומים סוציאליים**: מתן תנאים סוציאליים, כגון, דמי הבראה וחופשה, לנותן השירות הינו סממן לקיום יחסי עובד מעביד בין הצדדים.
- (ד) **מידת ההשתלבות בארגון**: מבחן זה הינו המשמעותי ביותר. מידת ההשתלבות של נותן שירות במערכת של מקבל השירות מעידה על מהות היחסים ביניהם. לצורך יישום מבחן זה יש לבדוק, בין היתר, האם נותן השירות הינו חלק אינטגרלי מהארגון והאם פעולותיו חיוניות לפעילות השוטפת של הארגון.

מבחן ההשתלבות, כאמור, הינו המבחן המשמעותי ביותר לבחינת קיום יחסי עובד מעביד. שהרי, בעשור האחרון חל שינוי משמעותי בצורת ההעסקה של עובדים בחלק ניכר מהמגזרים במשק. המרחק אינו מהווה עוד מגבלה ועובדים רבים עובדים מהבית או אצל לקוחות המעסיק, ללא פיקוח יומיומי ובאמצעות ציוד פרטי.

יש לציין כי המבחנים דלעיל יפים גם לצורך קביעת מעמדו של נותן שירות לעניין דיני עבודה ולצורך סיווג מקור הכנסתו לצורך מס הכנסה.

קביעת מעמדו של יחיד הנותן שירות לבן משפחה, מטבע הדברים, כרוך בקשיים. לעניין זה נקבע בחוק כי עובד שכיר יכול גם בן משפחה, אף אם אין בינו לבין קרובו המעסיקו יחס של עובד ומעביד, ובלבד שהוא עובד במפעל באופן סדיר ובעבודה שאילולא עשה אותה הוא, הייתה נעשית בידי עובד אחר. בן משפחה מוגדר כאחד ההורים, ילד, נכד, אח או אחות. יודגש כי בן (או בת) זוג אינו נכלל בהגדרת בן משפחה. כפועל יוצא, בכדי שבן זוג יוגדר עובד שכיר של בת זוגתו נדרש שיתקיימו ביניהם יחסי עובד מעביד.

במסגרת צו סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים של המוסד לביטוח לאומי נקבע מעמדם של עובדים מסוימים, ללא תלות במבחנים לעיל. לאמור, יכול שיראו על פי הצו עובד כעצמאי, לצורך ביטוח לאומי, למרות שבמהות, בהתאם למבחנים דלעיל, הינו עובד שכיר, ולהיפך. למותר לציין כי מעמד העובד בהתאם לצו אינו משפיע על זכויותיו לעניין דיני עבודה, כמו גם על סיווג מקור הכנסתו לצורך מס הכנסה.

לסיכום, למעט מספר מצומצם של חריגים, מעמדו של עובד (כשכיר או כעצמאי) לצורך ביטוח לאומי ייגזר מהמבחנים שנקבעו בפסיקה, ובעיקר, ממבחן ההשתלבות. הנתונים בשאלתך אינם מספיקים בכדי לקבוע את מעמדך בביטוח לאומי. אולם, נדגיש כי אין באופן הדיווח או התשלום (חשבוניות או תלוש משכורת) בכדי להשפיע על מעמדך לצורך ביטוח לאומי.

8. מיסוי רכבי תאגיד הרשומים ע"ש בעל מניות

ש: הנני בעל שליטה בתאגיד. בכוונתי לרכוש מכספי התאגיד רכב פרטי אשר ישמש אותי במסגרת עבודתי כמנהל התאגיד. האם ניתן, מחד, לרשום את הרכב על שמי במשרד הרישוי, ומאידך, לנהוג בו לצורכי מס כנכס של התאגיד (לעניין ניכוי הוצאות, תביעת פחת וכדומה)?

ת: מחירים של כלי רכב הרשומים על שם תאגיד נמוך בעשרות אחוזים ממחירים של כלי רכב זהים הרשומים על שם אדם פרטי. בכדי למנוע ירידת ערך, כאמור, לא אחת נרשמים רכבי תאגיד במשרד הרישוי על שם אדם פרטי (בעל השליטה בתאגיד, מנהל בתאגיד וכדומה).

במקרים כאמור, נשאלת השאלה, מה דין כלי הרכב מהיבט רשויות המס? האם לצורך מס כלי הרכב הינם נכסי התאגיד או, לחלופין, נכסי האדם על שמו הם רשומים במשרד הרישוי?

רישום הבעלות במשרדי הרישוי הינו הצהרתי בלבד - רישיון הרכב משמש כראיה לכאורה לזהותם של הבעלים ולא יוצר את הבעלות על הנכס. כפועל יוצא, יכול שנכס מבחינה פורמאלית ירשם ע"ש אדם אחד ואילו מבחינה מהותית יהיה בבעלות אדם אחר. לצורכי מס, במקרים כאמור, אין להתייחס לאופן רישום הנכס במרשם. בעליו ה"אמיתיים" של הנכס זכאי להטבות המס הקשורות בנכס (כגון, ניכוי הוצאות מתייחסות), וחייב בחובות המס הקשורים בנכס, כגון, זכאות רשות המיסים לעקל את הנכס. יש להדגיש כי במקרים מסוימים האמור לעיל יפה גם לגבי נכסים אחרים (שאינם כלי רכב).

בכדי שמש הכנסה יכיר בכך שרכב הרשום ע"ש אדם פרטי הינו בבעלות תאגיד, יש להוכיח מבחינה מהותית כי הנכס שייך לתאגיד ובשימוש של התאגיד. בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה, הפעולות והנהלים הנדרשים לשם הוכחת הבעלות הקניינית בנכס, במקרים כאמור, הינם כדלהלן:

- א.** התאגיד יציין בביאורים לדוחות הכספיים כי הרכב הוא בבעלותו, אף על פי שהוא רשום על שם אדם פרטי במשרד הרישוי.
- ב.** התאגיד ינהג ברכב, לצורך מס, כנכס בבעלותו לכל דבר ועניין. כך לדוגמה, מחד, ידרוש התאגיד בניכוי את הוצאות רכב, ומאידך, יזקוף, במידת הצורך, שווי שימוש לעובד בגין רכב צמוד וישלם מקדמות בגין הוצאות עודפות.

- ג. התאגיד נדרש להוכיח כי הרכב משמש בפועל לצורך פעולותיו או, לחלופין, הוא בשימוש של עובד בתאגיד.
- ד. על התאגיד והאדם על שמו רשום הרכב במשרד הרישוי להצהיר, תוך 30 יום ממועד רכישת הרכב, כי הבעלות הקניינית ברכב הינה של התאגיד, למרות האמור במשרד הרישוי, ושהרכב משמש את התאגיד לצורך פעילותו.
- ה. הצדדים יצהירו כי ידוע להם שבמידה ויראו את הרכב כנמצא בבעלות התאגיד, לרשות המיסים תהיה הזכות לעקלו, או לפעול כל פעולה אחרת לצורך גביית מיסים שהתאגיד חייב לשלם או יהיה חייב לשלם. כמו כן, יצהירו הצדדים כי הם מסכימים שרשות המיסים תודיע למשרד הרישוי שהרכב הוא בבעלות קניינית של התאגיד.

במידה ולא הוכיח התאגיד כי הרכב בבעלותו ובשימוש (לרבות שימוש של אדם הפעיל בתאגיד), יראו בכספי התאגיד אשר שימשו לרכישת ולתפעול הרכב, כמשיכת כספים על ידי האדם אשר הרכב בבעלותו. לאמור, יראו במשיכת הכספים ובהוצאות אשר דרש התאגיד בניכוי כמשכורת או כדיבידנד, לפי העניין, בידי בעל הרכב.

מהיבט מע"מ, נשאלת השאלה, האם ניתן לדרוש בניכוי מס תשומות בגין רכישת רכב כאמור ובגין הוצאות אחזקה שוטפות? בדומה למס הכנסה, גם לעניין מע"מ אין נפקות ממשיית לאופן רישום הרכב במשרד הרישוי. במידה והשימוש ברכב הינו לצורכי עסקי התאגיד (אשר עסקאותיו חייבות במע"מ) וחשבונות המס מוצאות ע"ש התאגיד, רשאי התאגיד לנכות מס תשומות בגין הרכב (הכול בכפוף להוראות חוק מע"מ והתקנות שהתקנו על פיו בנושא ניכוי מס תשומות).

יש לציין כי בהתאם לחוק מס ערך מוסף, ככלל, לא ניתן לנכות מס תשומות ברכישת (לרבות יבוא) "רכב פרטי", לרבות רכב מסחרי קטן (כמוגדר בתקנות מע"מ), זאת אף אם הרכב משמש לצורך עסקי. אולם, ניתן לנכות מס תשומות בגין הוצאות רכב שוטפות אשר שימשו לצורך עסקי. כמו כן, נציין כי מכירת רכב שבמועד רכישתו (או יבואו) ניתן היה לנכות מס תשומות חייבת במע"מ. לעומת זאת, מכירת רכב "פרטי", אשר לא ניתן היה לנכות את מס התשומות ברכישתו, פטורה ממע"מ בהתאם לסעיף 31(4) לחוק מע"מ.

לסיכום, רישום הבעלות במשרד הרישוי הינו הצהרתי בלבד ומשמש כראיה, אשר ניתנת לסתירה, לזהותו של בעל הרכב. הרישום אינו יוצר את הבעלות הקניינית. כפועל יוצא, באפשרותך לרכוש את הרכב מכספי התאגיד ולרשום אותו במשרד הרישוי על שמך. לצורכי מס יראו את הרכב כנכס של התאגיד לכל דבר ועניין (הן לעניין הזכויות, כגון, ניכוי הוצאות רכב והן לעניין החובות, כגון, זקיפת שווי שימוש), כל זאת לאחר שליחת ההצהרה לרשות המיסים, כאמור, ובכפוף לתנאים המפורטים לעיל.

9. ניכוי מס תשומות טרם הרישום במע"מ

ש: בחודש מאי 2005 התפטרתי מעבודתי והחלטתי להקים עסק עצמאי. הקמת העסק הייתה כרוכה בעלויות משמעותיות, וביניהן, רכישת מכונות, רכישת מלאי, הוצאות רכב, הוצאות טלפון נייד וכדומה. בחודש יולי 2005, לאחר סיום הקמת העסק, נרשמתי כעוסק מורשה במע"מ. האם אני רשאי לנכות מס תשומות בגין העלויות שהוצאו עד למועד הרישום במע"מ?

ת: עוסק (מורשה) הרשום כחוק במע"מ, רשאי לנכות מס תשומות בגין עלויות שהוצאו לצורך עסקו ושימשו בעסקה החייבת במע"מ (להלן: "מס"), זאת בכפוף לתנאים הטכניים בחוק מע"מ (להלן: "החוק"). כחריג לכלל, נקבע כי עוסק יהא רשאי לנכות מס תשומות טרם רישומו כדין במע"מ, במידה והוכח כי העלויות הוצאו בשלבי הקמת העסק ושימשו להקמתו.

נשאלת השאלה, איפוא, אילו עלויות רשאי עוסק לנכות טרם רישומו במע"מ. לאמור, מהי הפרשנות הנאותה למונח "בשלבי הקמת העסק ושימשו להקמתו". האם זכות עוסק לניכוי מס תשומות טרם הרישום כדין מוגבלת לתשומות הוניות, או לחלופין, ניתן אף לנכות מס תשומות בגין עלויות שוטפות, כגון, הוצאות רכב, עלויות רכישת מלאי, הוצאות טלפון נייד וכדומה.

יש הטוענים כי רק עלויות הוניות שהוצאו טרם הרישום כדין (כגון: עלויות רכישת מכונות וציוד ומבנים) ניתנות לניכוי. לאמור, בהתאם לפרשנות הנ"ל, עוסק אינו רשאי לנכות מס תשומות בגין עלויות שוטפות, כגון: עלויות רכישת מלאי שוטף ומלאי בסיסי והוצאות רכב, שהוצאו טרם הרישום כדין במע"מ.

פרשנות זו, לדעתנו, אינה נאותה. הן תכלית החקיקה והן לשון החוק אינן מחייבות צמצום החריג להשקעות הון בלבד. לאמור, גם עלויות אחרות אשר שימשו להקמת עסק, כגון, עלויות רכישת מלאי בסיסי, לדעתנו, מותרות בניכוי לצורך מע"מ. יתר על כן, כלל ידוע הוא "הטפל הולך אחר העיקר". בהתאם, מס תשומות בגין עלויות שוטפות הכרוכות בהקמת עסק, גם הוא ניתן לניכוי. שהרי, עלויות אלה אינן עומדות בפני עצמן ואין לנתקן מעלויות הקמת העסק. מאידך, מס תשומות בגין רכישת מלאי שוטף טרם הרישום במע"מ אינו מותר בניכוי.

לסיכום, עלויות שהוצאו טרם הרישום במע"מ ושימשו להקמת העסק ניתנות לניכוי, זאת בכפוף ליתר התנאים בחוק מע"מ. עלויות אלה אינן מוגבלות לרכישות הוניות, אלא כוללות אף עלויות רכישת מלאי בסיסי ועלויות שוטפות הכרוכות בהקמת העסק. יודגש כי עלויות מסחריות שוטפות שהוצאו טרם הרישום במע"מ, ואשר אינן כרוכות בהקמת העסק, אינן ניתנות לניכוי.

10. ניכוי מס תשומות בגין עלויות הפסקת פעילות

ש: תאגיד, הרשום כעוסק מורשה, נמצא בהליכים להפסקת/סגירת פעילות (להלן: "הפסקת פעילות"). הפסקת הפעילות כרוכה בעלויות שונות, כגון, שכ"ט יועצים עבור סגירת תיקים ברשויות המס ויישוב תביעות משפטיות, עלויות קבלני משנה וכדומה.

האם זכאי התאגיד לנכות מס תשומות בגין עלויות הכרוכות בהפסקת הפעילות?

ת: זכאות עוסק לניכוי מס תשומות קבועה בסעיף 38(א) לחוק מס ערך מוסף, תשל"ו-1975 (להלן: "החוק"). מס תשומות מוגדר בסעיף 1 לחוק, כדלהלן: "מס הערך המוסף שהוטל על מכירת נכסים לעוסק... הכל לצרכי עסקו או לשימוש בעסקו". ברם, כמתחייב מעיקרון ההקבלה, לא כל תשומה עסקית ניתנת לניכוי. סעיף 41 לחוק מגביל את הזכות לניכוי מס תשומות, וקובע כי "אין לנכות מס על תשומות אלא אם הן לשימוש בעיסקה החייבת במס".

יוצא איפוא כי על עוסק הדורש ניכוי מס תשומות להוכיח, כדלהלן: (א) שהתשומות הן לצרכי העסק או לשימוש בעסק, ו- (ב) שהתשומות הן לשימוש בעיסקה החייבת במס.

אין עוררין כי עלויות ישירות בגין הפסקת פעילות הן בגדר עלויות עסקיות. כפועל יוצא, כל שנותר לבחון הוא האם התשומות הנ"ל הן לשימוש בעסקה החייבת במס. לשון סעיף 41 לחוק, לכאורה, מחייב קשר ישיר בין הוצאה לבין עיסקה החייבת במס. ברם, בפסיקה זכה הסעיף לפרשנות "ליברלית". בתי המשפט הכירו בכך שתשומות מסוימות משמשות את העסק בכללותו ולא ניתן לייחסן לעיסקה ספציפית (ראה לדוגמה, ע.ש. 922/86, בית אסיפה בע"מ נ' מנהל המכס ומע"מ). במקרים כאמור, יש לייחס את התשומות באופן יחסי לעסקאות החייבות במס ולעסקאות הפטורות ממס, ולנכות מס תשומות בהתאם. כמו כן, במידה והתשומה אינה עומדת בפני עצמה, אלא מהווה חוליה בעסקה, יש ליישם את הכלל "הטפל הולך אחר העיקר".

עלויות הקשורות במישרין להפסקת פעילות, ואשר מהוות חלק במחזור החיים הרגיל של עסק (כגון, עלויות סגירת תיקים ברשויות המס ועלויות סילוק נכסים), לדעתנו, ניתנות לניכוי. שהרי, העלויות הנ"ל הן חוליה במחזור החיים של עסק. הן אינן עומדות בפני עצמן ואין לנתקן מכלל עלויות העסק. נמחיש את האמור בדוגמה להלן: תאגיד זכה במכרז להפעלת שדה נפט בים לתקופה של 20 שנה. בהתאם לתנאי המכרז, מחויב התאגיד בתום תקופת הרישיון לפרק את דברת הקידוח ולשקם את הסביבה. עלויות פירוק דברת הקידוח ושיקום הסביבה הן חלק ממחיר הקמת ותפעול הדברה ואין כל סיבה לבודדן. למעשה, כבר במועד תחילת הקידוח לעוסק מחויבות לפירוק הדברה ולשיקום הסביבה (ראה לעניין זה גם תקן חשבונאות אמריקני מס' 146 (SFAS) בדבר הטיפול החשבונאי בעלויות סגירה או מימוש ותקן חשבונאות בינלאומי מס' 37 (IAS) בדבר הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים).

עלויות משפטיות בגין יישוב תביעות אינן בהכרח עלויות ישירות להפסקת פעילות. יתר על כן, לא בהכרח שעלויות אלה הן בגדר "מס תשומות" (עלויות לצרכי העסק או לשימוש בעסק). זכות עוסק לניכוי מס תשומות בגין עלויות משפטיות, כאמור, תלויה באלמנטים שונים, וביניהם: סוג ההליך המשפטי, זיקתו לעסק, השלכות תוצאותיו על פעילות העסק, אופן השימוש בכספי הפיצויים ועוד.

כך לדוגמה, בפס"ד אבי צמיגים (ע"ש 166/00, אבי צמיגים נ' ממונה אזורי חיפה) נדונה הסוגיה האם מס תשומות בגין עלויות ייצוג משפטי בתביעה אזרחית ניתן לניכוי. במקרה דנן, דובר בעסק שניזוק עקב שריפה ושקיבל, בעקבות תביעה שהוגשה, פיצויים הפטורים ממע"מ. כספי הפיצויים שימשו לרכישת ציוד ומלאי חילופיים לעסק. בית המשפט בחן את הסוגיה וקבע כי אין לראות בקבלת הפיצויים פעולה העומדת בפני עצמה, אלא חוליה בעיסקה של רכישת הציוד והמלאי החילופיים (דהיינו, העלויות המשפטיות הן חלק מעלויות רכישת הציוד והמלאי החילופיים). כפועל יוצא, נקבע כי מס התשומות בגין העלויות המשפטיות מותר בניכוי. בהערת אגב, מצוין בית המשפט כי במידה והחברה הייתה מפסיקה פעילותה, העלויות המשפטיות לא היו ניתנות לניכוי, שכן, במקרה כאמור, הן מתייחסות לפעולה שאינה "עיסקה".

דוגמה נוספת, עלויות יועצים משפטיים בגין הליכי שומה הן בגדר "מס תשומות". אולם, לא בהכרח שהן שימשו בעסקה החייבת במס, כנדרש בסעיף 41 לחוק. כך לדוגמה, עלויות משפטיות לייצוג עוסק בגין אי רישום הכנסות, לדעתנו, אינן עומדות בתנאי סעיף 41 לחוק.

לסיכום, בית המשפט העניק פרשנות רחבה וליברלית לסעיף 41 לחוק, כך שלא נדרש קשר ישיר בין תשומה לבין עסקה חייבת במס. ברם, ברור, כי קיימת עדיפות לקשר ישיר, אם ניתן לזהותו. מס תשומות בגין עלויות ישירות להפסקת פעילות, אשר מהוות חלק במחזור החיים הרגיל של עסק, לדעתנו, ניתן לניכוי. עלויות משפטיות, במסגרת הליכים אזרחיים או פלילים, אינן בהכרח עלויות ישירות להפסקת פעילות. לא ניתן לקבוע דין אחד לגביהן ויש לבחון כל מקרה לגופו, בהתאם לנסיבותיו ולעקרונות המפורטים לעיל.

11. הפרשי הצמדה וריבית - חבות במע"מ

ש: תאגיד, הרשום כעוסק מורשה, עוסק במכירת מקרקעין. חלק ממכירות התאגיד נעשה בתשלומים הנושאים ריבית והפרשי הצמדה. האם הפרשי הצמדה חייבים במע"מ?

ת: הסוגיה העומדת ביסוד שאלה זו הינה פרשנות סעיף 7 לחוק מס ערך מוסף, תשל"ו - 1975 (להלן: "החוק"), הודן במחיר עסקה. להלן לשון סעיף 7 לחוק:

"מחירה של עסקה הוא התמורה שהוסכם עליה, לרבות -

(1) כל מס, היטל, אגרה או תשלום חובה אחר המוטלים על העסקה שלא על פי חוק זה, זולת אם הוטלו בדין על הקונה אך למעט מס על רווחי הון על פי פקודת מס הכנסה ומס על פי חוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג-1963;

(2) כל הוצאה אחרת בביצוע העסקה שעל פי ההסכם על הקונה להחזירה לרבות עמלה או ריבית בשל תשלום לשיעורין, ריבית או כל תשלום אחר בשל פיגור בתשלום ופיצויים בשל הפרת ההסכם כשאין עמה ביטול העסקה, ולרבות מחירן של אריזות." (ההדגשה הוספה).

נשאלת השאלה, איפוא, האם הפרשי הצמדה הם חלק ממחיר עסקה, בהתייחס לתכלית החוק ולפרשנות המונח "ריבית" בסעיף 7(2) לחוק. נושא זה נדון בפס"ד ארם משחקים (ע"א 733/89 ארם משחקים בע"מ, נ. מנהל מע"מ "מיסים" ו/5 עמ' ה-341) (להלן גם: "הלכת ארם"), ובעקבותיו בנוהל מע"מ 1/93 מיום 8 בפברואר 1993 (אשר תיקן את נוהל מע"מ מס' 46).

בהתאם לפסק הדין, הפרשי הצמדה, המשתלמים בעסקה בתשלומים, ואשר טרם נצברו נכון למועד החיוב במס, אינם חייבים במע"מ (להלן: "מס"). כפי שיפורט להלן, כל פרשנות אחרת תביא לחיוב המוכר בכפל מס. בית המשפט מנמק את החלטתו הן מהיבט לשון החוק והן מהיבט תכלית החקיקה, כדלהלן:

(א) טעם משפטי פורמלי – הפרשי הצמדה אינם נכללים במפורש בסעיף 7(2) לחוק, זאת בניגוד לריבית. מלשון החוק ניתן ללמוד כי המחוקק מבחין היטב בין ריבית לבין הפרשי הצמדה (ראה לדוגמה, סעיפים 93, 97, 98 ו-100 לחוק). לפיכך, אילו רצה המחוקק לחייב במס הפרשי הצמדה כי אז היה עושה כן במפורש.

(ב) טעם כלכלי - החוק מכביד על עוסקים החייבים במס על בסיס מצטבר ואשר מוכרים באשראי, בכך שהם נדרשים להעמיד "אשראי" אף לרשות המיסים, ולשלם ממקורותיהם את המס. אין הצדקה לפרש את סעיף 7 לחוק כמתיר לרשות המיסים הן לקבל את המס מראש והן לחייב במס את הפרשי הצמדה. הפרשי הצמדה, שנצברו למן מועד החיוב במס, אינם מהווים תמורה נוספת בגין העסקה, אלא מהווים פיצוי בגין שחיקת ערך הכסף. לשון אחר, הפרשי הצמדה במהות הינם תרגום של אותו הסכום לשקלי מועד התשלום, זאת בניגוד לריבית המהווה תמורה נוספת בשל דחיית התשלום.

נמחיש את האמור בדוגמה להלן: עוסק מכר טובין ביום 30 ביוני 2005 תמורת 11,700 ש"ח (כולל מע"מ), הצמודה למדד המחירים לצרכן, לתשלום ביום 31 בדצמבר 2005. במועד המכירה נמסר הטובין ללקוח. נניח כי בתקופת האשראי עלה המדד בשיעור של 100%. מועד החיוב במס הינו ביום מסירת הטובין, ובסמוך למועד זה נדרש המוכר לשלם את המס, למרות שהתמורה טרם התקבלה. שווי התמורה בעת התשלום בפועל הינו 23,400 ש"ח ($11,700 \times 2$). במידה והפרשי ההצמדה יחויבו במס, יידרש המוכר לשלם מס בסך של 3,400 ש"ח (ובשקלי דצמבר 2005 – 6,800 ש"ח), כך ששיעור המס יהא 34% ולא 17%. במידה והפרשי ההצמדה אינם חייבים במס, ישלם המוכר, מראש, במועד מסירת הטובין, מס בסך של 1,700 ש"ח (בשקלי יוני 2005), המהווים 3,400 ש"ח בשקלי דצמבר 2005. כך ששיעור המס הינו 17%.

לעומת זאת, אם מועד החיוב במס הינו בעת קבלת התמורה (בסיס מזומן), אי חיוב במס של הפרשי ההצמדה יביא להקטנת נטל המס, בדוגמה לעיל, מס בשיעור של 8.5% (=20,000/1,700), במקום מס בשיעור של 17%.

בעסקאות במקרקעין, כמו גם בעסקאות אחרות, יש ליישם את העקרונות דלעיל. לאמור, במידה והקרן מוסתה מראש (מועד החיוב במס קודם למועד תשלום הפרשי ההצמדה), הפרשי ההצמדה שנצברו למן מועד החיוב אינם חייבים במס, ולהיפך.

בעסקאות במקרקעין מועד החיוב במס הינו בעת מסירת החזקה במקרקעין לידי הקונה, מועד רישום המקרקעין על שמו של הקונה, או מועד תשלום התמורה, לפי המוקדם שביניהם (ראה סעיפים 28(א) ו-29(1) לחוק). דהיינו, בעסקאות במקרקעין מועד החיוב במס הינו מעורב – בסיס מזומן או מצטבר, כמוקדם. כפועל יוצא, בעסקאות כאמור ייתכנו מספר מקרים, כדלהלן:

(א) במידה ומלוא תמורת העסקה חויבה במס על בסיס מזומן (לאמור, התמורה שולמה במלואה טרם מסירת החזקה במקרקעין לידי הקונה או מועד רישום המקרקעין על שמו), הפרשי ההצמדה ששילם הקונה חייבים במס.

(ב) במידה והעסקה חויבה במס על בסיס מצטבר (לאמור, לא שולמה כל תמורה טרם מסירת החזקה במקרקעין לידי הקונה או מועד רישום המקרקעין על שמו), הפרשי ההצמדה שנצברו למן מועד החיוב במס, אינם חייבים במס. שהרי, במקרה כאמור הקרן מוסתה מראש.

(ג) במידה והעסקה חויבה במס בחלקה על פי בסיס מצטבר ובחלקה על פי בסיס מזומן, יש ליישם את האמור בסעיפים א' ו-ב' לעיל לגבי כל אחד מהמרכיבים.

בהערת אגב, נציין כי, לדעתנו, כאשר התשלומים נושאים ריבית בלבד (ואינם נושאים הפרשי הצמדה) יש לפצל את הריבית הנקובה בעסקה לריבית ריאלית והפרשי הצמדה, ולקבוע את החבות במס בהתאם לעקרונות לעיל. שהרי, מבחינה כלכלית, הריבית הנומינלית מורכבת הן מהפרשי הצמדה והן מריבית ריאלית. לעניין זה מן הראוי לציין את דברי השופט ברק: "את

החקיקה הפיסקאלית, כמו גם כל חוק אחר, יש לפרש בצורה הגיונית אחידה וקוהרנטית, ובאופן שיסיר את תכלית החקיקה (ע"א 165/82 קיבוץ חצור נ' פ"ש רחובות). עמדה זו מנוגדת לעמדת מע"מ, כאמור בנוהל מע"מ מס' 46, על פיה, יש ליישם את הלכת ארס באותם מקרים בהם נקבע בהסכם בין הצדדים במפורש כי התשלומים ישאו הפרשי הצמדה (ולא לדוגמה, כאשר נקבע כי התשלומים ישאו ריבית בלבד).

לסיכום, דין הפרשי ההצמדה תלוי במועד החיוב במס. כאשר העסקה חייבת במס על בסיס מצטבר, הפרשי ההצמדה שנצברו לאחר מועד החיוב במס, אינם חייבים במס (זאת בניגוד לריבית). כאשר העסקה חייבת במס על בסיס מזומן, מלוא התמורה חייבת במס, לרבות מרכיב הפרשי ההצמדה.

12. שכירת רכב באמצעות שלוח - היבטי מע"מ

ש: חברה שוכרת רכב פרטי עבור נותן שירותים שלה. הן החברה והן נותן השירותים רשומים כעוסק מורשה. עלות השכרת הרכב מסתכמת ב- 1,165 ש"ח לחודש (1,000 ש"ח בתוספת 165 ש"ח מע"מ). בהתאם, מוציאה החברה לנותן השירותים חשבונית בסך של 1,357 ש"ח לחודש (1,165 ש"ח בתוספת מע"מ).

מכיוון שהרכב מוגדר כ"רכב פרטי", לעניין חוק מע"מ, הן החברה והן נותן השירותים אינם רשאים לקזז את מס התשומות. כפועל יוצא, בגין העסקה משולם מע"מ פעמיים.

האם ניתן למנוע את עיוות המס הנ"ל ?

ת: במקרה הנ"ל, למיטב הבנתנו, החברה הינה שלוח של נותן השירותים לעניין שכירת הרכב. שהרי, היא פועלת בשם נותן השירותים ועבורו. אם כן, יש לראות את נותן השירותים (השולח) כשוכר הרכב מחברת הליסינג, ובכך עיוות המס נמנע.

לשם הוכחת השליחות נדרשת החברה (השלוח), בהתאם לסעיף 17(ג) לחוק מס ערך מוסף, תשל"ו - 1975 (להלן: "החוק"), לציין את עובדת השליחות ואת שם נותן השירותים (השולח) על גבי מסמך שמוצא ב"מהלך העסקים הרגיל" לחברת הליסינג. נשאלת השאלה איזה מסמך מוציא קונה למוכר במהלך העסקים הרגיל? שהרי, חשבונית, קבלות תעודות משלוח וכדומה מוצאות על ידי המוכר. דרישה זו של המחוקק לא בהירה. לעיתים ניתן יהא לראות בהסכמים וחוזים בקשר לשליחות כמסמכים שהוצאו במהלך העסקים הרגיל.

במידה והחברה אינה בגדר שלוח, או לחלופין לא מתקיימים התנאים שבסעיף 17(ג) לחוק, יש לראות את הרכב כמושכר לחברה ולאחר מכן לנותן השירותים. גם במקרה כאמור עיוות המס נמנע, לאור סעיף 31(4) לחוק.

תקנה 14 לתקנות מע"מ, התשל"ו – 1976 (להלן: "התקנות"), אוסרת ניכוי מס תשומות ברכישת רכב פרטי (כהגדרתו בתקנות), זאת למעט מספר מצומצם של חריגים. אולם, להוראה זו יש גם צד שני, סעיף 31(4) לחוק, מעניק פטור ממס במכירת (לרבות השכרת) נכס שעל פי דין לא ניתן היה לנכות את מס התשומות ברכישתו. בהתאם לחלופה הנ"ל, מכיוון שהחברה לא הייתה רשאית על פי דין לקזז מס תשומות בגין שכירת הרכב מחברת הליסינג, השכרתו לנותן השירותים פטורה ממע"מ.

פסיקה

א. מס הכנסה

1. פירוק כעסקה מלאכותית

הנושא: משיכת רווחים בלתי מחולקים ופיצויי פיטורין כעסקה מלאכותית.

מספר תיק: ע"א 10666/03.

המערער: סילבאן שיטרית.

המשיבים: פקיד שומה תל-אביב-יפו 4.

1. עובדות המקרה

- 1.1 המערער הינו אדריכל במקצועו והחזיק במניותיה של חברה שעסקה באדריכלות. לחברה רווחים ראויים לחלוקה בסך של כ-1.5 מיליון ש"ח.
- 1.2 בחודש דצמבר 2004 הקים המערער חברה חדשה שעסקה אף היא באדריכלות. זהות כמעט מוחלטת היתה קיימת בין החברות (אותם משרדים, אותם עובדים ואותם לקוחות).
- 1.3 במקביל להקמת החברה החדשה, פורקה מרצון החברה הישנה. לאחר מכן, בחודש ינואר 2005, הוסבו חוזי העבודה של החברה הישנה עם משרד הבינוי והשיכון לחברה החדשה.
- 1.4 עם פירוק החברה הישנה והפסקת פעילותו של המערער כמנהל החברה, קיבל המנהל פיצויי פיטורין בסך של 61 אלפי ש"ח.
- 1.5 המערער דיווח רווח הון בגין מכירת מניותיו במסגרת פירוק החברה, בהתאם לסעיפים 93 ו-94 לפקודה, ובנוסף ביקש פטור ממס על פיצויי הפיטורים (בהתאם לסעיף 9(א7) לפקודה).
- 1.6 המשיב לא קיבל את דיווח המערער בטענה כי פירוק החברה המקורית הינו "עסקה מלאכותית" שתכליתה אך ורק ליהנות מהקלות מס (מס מופחת בשיעור של 10% על ר"ל ופטור ממס על פיצויי פיטורים).
- 1.7 על שומה זו השיג המערער, הוא טען כי לא מדובר ב"עסקה מלאכותית". לטענת המערער, מאחורי פירוק החברה עמד טעם מסחרי. על פי גרסתו, הפירוק נעשה על פי עצת פקידים ממשרד הבינוי והשיכון ונועד להתגבר על "נוהל עומס" של המשרד. המשיב בחן גרסה זו, ובכלל זה יצר קשר עם אנשי משרד הבינוי והשיכון. הוא דחה גרסה זו.

2. פסק הדין

- 2.1 על-פי מכלול הנסיבות והראיות, פירוק החברה הינה עסקה מלאכותית שנעדרת טעם מסחרי, מלבד הרצון להפחית את המס ולנצל את סעיף 94 לפקודה וסעיף 9(א7) לפקודה.
- 2.3 הערעור נדחה.

2. ניכוי הוצאות משפטיות לצרכי מס

הנושא: ניכוי הוצאות משפטיות לצרכי מס, לשם הגנה בתיק פלילי.

מספר תיק: עמ"ה 1143/01.

המערער: מיכאל מילר.

המשיב: פקיד שומה תל – אביב 3.

1. עובדות המקרה

1.1. המערער אשר הינו עורך-דין ביקש להתיר לו כהוצאה לצרכי מס, סך של כמיליון ש"ח שהוציא בקשר להגנתו שלו בהליך פלילי בגין עבירות שביצע בהיותו מנכ"ל חברת הסנה. המערער הורשע באותו הליך.

1.2. המערער טען כי הסכומים הנ"ל שימשו אותו על מנת "לשמור על הקיים". הגנה על שמו הטוב חיונית כדי לשמור על מקור הכנסתו. כפועל יוצא, יש להתיר את ההוצאות בניכוי.

1.3. לטענת פקיד השומה, הוצאות לשם הגנה משפטית במשפט פלילי הינן "הוצאה מעורבת" האסורה בניכוי לפי לשון סעיף 17 לפקודה. תכלית ההוצאות הנ"ל הינה, בין היתר, לסייע לנישום להגן על חירותו.

2. פסק הדין:

2.1 ביהמ"ש המחוזי בת"א פסק, כי כאשר מדובר בהרשעה בעבירות בעלות יסוד נפשי העולה על רשלנות, לא ניתן להעלות את מבחן השמירה על הקיים בעסק, שכן בעבירות בהן קיים יסוד נפשי העולה על רשלנות, המטרה העיקרית היא הגנה על חירותו של הנישום ורווחתו האישית.

2.2 לא יותרו בניכוי הוצאות משפטיות, בין שהורשע הנישום ובין שזוכה, אם הואשם בעבירה אישית.

2.3 לא יותרו בניכוי הוצאות משפטיות אם הורשע הנישום בעבירה עיסקית, הדורשת יסוד נפשי של מחשבה פלילית, בין מאחר שהעבירה נחשבת לעבירה אישית, למרות שנעברה במהלך עיסוקו של הנישום, ובין מטעמי "טובת הציבור" בשל הכתמתה באי חוקיות חמורה.

2.4 יותרו הוצאות משפטיות בניכוי אם זוכה הנישום מביצוע עבירה עיסקית, או אם הורשע בעבירה עיסקית נטולת יסוד נפשי או בעל יסוד נפשי של רשלנות, לכל היותר. העבירה הוכתמה באי חוקיות קלה בלבד, ולפיכך גובר אופיה העסקי של ההוצאה על פני אופיה הבלתי חוקי של העבירה.

2.5 המבחן בדבר הקשר שבין ההוצאות המשפטיות לבין השמירה על המשך קיומו ותפעולו של העסק נוכח תוצאות ההרשעה הצפויה, אינו רלוונטי לעניין ניכוי ההוצאות כאשר העבירות שבהן הורשע הנישום דורשות מחשבה פלילית לשם ביצוען. לעומת זאת, הוא עשוי לשמש גורם מסייע להדגשת אופיה העסקי של ההוצאה המשפטית כאשר העבירות שבהן הורשע הנישום אינן דורשות – לביצוען – מחשבה פלילית או יסוד נפשי כלשהו, זולת יסוד נפשי של רשלנות לכל היותר.

2.6 הערעור נדחה.

הערות המשרד

פסק הדין אינו עוסק בהיבט של ניכוי מס תשומות בגין הוצאות משפטיות להגנה במשפט פלילי. נציין כי גם לעניין מע"מ מס תשומות בגין הוצאות להגנה במשפט פלילי, ככלל, אין ניתנות לניכוי.

3. פטור ממס לנכה

הנושא: סבירות גידול משמעותי בהכנסותיו של נישום שהפך לנכה 100%.

מספר תיק: עמ"ה 382/02.

המערער: הופלר משה.

המשיב: פקיד שומה חיפה.

1. עובדות המקרה

- 1.1.** המערער הינו מנהל שכיר בחברה בבעלותו. המערער הוא המנהל היחיד של החברה.
- 1.2.** חתנו של המערער החל לעבוד כשכיר בחברה בשנת 1991. במהלך שנת 1995 החליטו המערער וחתנו על הקמת חברה חדשה. המערער משמש כמנהל גם של חברה זו.
- 1.3.** לחברה החדשה הועברה מרבית פעילותה העסקית של החברה הישנה.
- 1.4.** לטענת המשיב, חל גידול משמעותי בהיקף הכנסותיו של המערער עובר למועד בו הוכרה נכותו כמזכה בפטור ממס לפי סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה והמערער מבקש לעשות שימוש לרעה בנכותו, תוך ניסיון שלא כדין להכניס תחת הפטור היקף הכנסות מופרז ובלתי סביר.
- 1.5.** פקיד השומה סבור כי חלק מהסכומים אינם בגדר הכנסות שנבעו למערער כהכנסה מיגיעה אישית, וכי יש לפטור ממס רק את סכומי השכר, בגובה השכר בשנות המס 1994-1995, תוך מידודם לשנות המס שבערער, ולפיכך סכומים מעבר לאלה יש למסות לפי שיעורי המס הרגיל המתחייבים (שיעור מס של 50%). לחילופין טוען המשיב כי מדובר בדיבידנד. לחלופין טען המשיב כי יש לראות בגידול בהכנסתו של המערער כעסקה מלאכותית לפי סעיף 86 לפקודה.

2. פסק הדין

- 2.1** ככלל, המחלוקת הממוקדת אינה לגבי סבירות גובה ההכנסה של המערער בשנים שבערער ביחס לרווחי החברות ששילמו משכורותיו או ביחס להיקפי המחזור של חברות אלו. השאלה הממוקדת שתיבחן הינה, אם היקף "יגיעתו האישית" של המערער, במועד בו היתה מחלתו בשלב מתקדם, גדל באופן שהצדיק את הגידול בהכנסותיו בשנים שבערער לעומת השנים שקדמו להן, שנים בהן טרם התקבל הפטור לפי סעיף 9(5) לפקודה.
- 2.2** מן העובדות עולה, כי לא היה בהקמת החברה החדשה כדי להעיד בהכרח על הרחבת היקף היגיעה האישית שנדרשה מהמערער, וזאת עוד קודם לבחינת מסוגלותו לעשות כן, לאור מצבו הבריאותי. מכאן, שאין הצדקה להכיר בהרחבת היקף "היגיעה האישית" שנדרש מהמערער בתיפעולן של שתי החברות בשנות המס שבערער.

- 2.3 משנקבע כי לא נדרשה הרחבה של היקף פעילותו של המערער בחברות אותן ניהל בשנים שבערעור לעומת השנים שקדמו להן, ומשלא ניתן הסבר מניח את הדעת להעלאה המשמעותית בהיקף שכרו של המערער בשנים אלו, לא היה מקום להגדלה כה משמעותית בגובה שכרו של המערער בשנים שבערעור ויש להניח כי הגדלה זו קשורה במתן הפטור.
- 2.4 הערעור נדחה לגבי שנות המס 1997 ו-1998 והתקבל לגבי השנים 1999 ו-2000.

הערות המשרד

הדיפרנציאציה בין הטבות המס להן זכאי נכה (כהגדרתו בסעיף 9(5)) מהכנסות מיגיעה אישית לבין הכנסות פאסיביות עומדת ביסוד פסק הדין. קיים קושי בהוכחת יחסי עובד-מעביד וסבירות ההכנסה כאשר העובד הינו בעל שליטה בתאגיד. על כן, במקרים כאמור, מומלץ לשמור מסמכים מתאימים להוכחת סבירות השכר ולקיומם של יחסי עובד מעביד.

4. מיסוי מחילת חוב

הנושא: מבחנים לקביעת מועד מחילת חוב והתרת ההוצאה על ידי החייב.

מספר תיק: עמ"ה 535/03.

המערערות: חברת רהיטי עטרת הזהב בע"מ.

המשיב: פקיד שומה אשקלון.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 המערערת הינה חברה העוסקת ביבוא ושיווק רהיטים, ובערעור זה היא מערערת על השומות שהוצאו לה ע"י המשיב לשלוש שנות המס 1998-2000.
- 1.2 פקיד השומה חייב אותה במס מכוח סעיף 3(ב)(1), בשל קיום ספקים זכאים בדוחות הכספיים, אשר חובם לא נפרע במשך מספר שנים.
- 1.3 המערערת אינה חולקת, כי אכן כל חובותיה לספקי חו"ל בשלוש שנות המס הרלוונטיות, טרם שולמו על ידה. אולם, לטענת מנהלה, אף לא אחד מאותם ספקים מחל על חובו.

2. פסק הדין:

- 2.1 נושה שמחל על חובו, לא יכול לשוב ולהיפרע אותו החוב.
- 2.2 ה"מחילה" אינה אלא שם נרדף ל"וויתור" או ל"השמטת חוב", ולכן חוב ש"נמחל" איננו "חוב שלא שולם".
- 2.3 בהינתן זהות המאטריה שבין "החוב הרע" ו"מחילת החוב", המגמה המתבקשת היא לזיהוי רב ככל הניתן בין הקריטריונים שנידרש להם לקביעת טיבו של החוב ה"כאילו מחול" לאלו שאנו נדרשים להם בקביעת טיבו של "החוב הרע" (הידוע גם כ"חוב האבוד").
- 2.4 "התנהגות" הלווה-הנישום שבס"ק 3(ב)(5) לפקודה, משמעה מכלול נסיבות עובדתיות, מסחריות וכלכליות המעלות את התנהגות הלווה-הנישום כלפי החוב כאילו מדובר בחוב שנמחל לו.
- 2.5 במקרה דנא, אין ללמוד על מחילת החובות. זאת הן מתוך כך שלא הוכח כי "התנהגות המערערות" לעניין חובות אלה, עד למועד הוצאת השומה, היתה "כאילו נמחלו", והן מתוך כך שהמשיב בעדותו הנ"ל חזר בו למעשה מקביעתו בשומה לפיה החובות הנ"ל אכן נמחלו.
- 2.6 תוצאת דברים זו נכונה לעניין השומה דנן כפי שהיא, ובמועד הוצאתה. עם זאת, היה ובשלב מאוחר יותר ימצא המשיב, כי החובות עדיין לא נפרעו וכי נמחלו ע"י הנושים, כהגדרת הדיבר בס"ק 3(ב)(5) לפקודה, רשאי יהיה לבחון הדבר שנית בהתאם לעובדות או לנסיבות החדשות, ולקבוע שומתו בהתאם.
- 2.7 הערעור התקבל.

5. ניכוי הוצאות שכר לימוד לעובדת בנק

הנושא: ניכוי שכר לימוד תואר שני במינהל עסקים על-ידי רואת-חשבון שכירה.

מספר תיק: עמ"ה 1122/03.

המערער: היכל יאיר.

המשיב: פקיד שומה גוש דן.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 המערער תבע בניכוי לצרכי מס סכומים ששולמו כשכר לימוד, עבור לימודי תואר שני במינהל עסקים שלמדה רעייתו, רואת חשבון בהכשרתה, ואשר מומנו על ידי מעבידה, בנק לאומי לישראל בע"מ.
- 1.2 שכר הלימוד שולם במלואו בידי הבנק, כאשר הסכומים ששולמו גולמו במלואם, דהיינו הבנק שילם גם את המס בגין זקיפת תשלומי שכר הלימוד, כחלק משכרה של הגב' היכל.
- 1.3 המערער דרש לנכות מהכנסתו את הוצאות שכר הלימוד, בטענה שאין הבדל בין הוצאות אלה להוצאות השתלמות מקצועית, וכי מדובר בהוצאה לשמירה על הקיים.
- 1.4 לעמדת פקיד השומה, לימודי תואר שני יוצרים יתרון מתמיד שאינו בגדר שמירה על הקיים, וכן הם מעניקים ללומד ידע נוסף ותעודה המלווים אותו לכל ימי חייו, בבחינת רכישת נכס אישי או נכס הוני, שהוצאתו אינה מותרת בניכוי שוטף.

2. פסק הדין:

- 2.1 באספקלריה של דיני המס, לימודי תואר שני אינם שונים מלימודי תואר ראשון או שלישי.
- 2.2 לימודי תואר שני מקנים ללומד, מלבד עצם התואר האקדמי, כלים אקדמיים, יכולות אישיות של ניתוח, לימוד, מחקר וכיוצא באלו כישורי חיים אשר קצרה היריעה מלתארם, החורגים מעל ומעבר למידע ולנושאים הנלמדים.
- 2.3 רכישת תואר אקדמי באשר הוא לא מהווה "שמירה על הקיים" אלא למצער השבחתו. לכל היותר, החלק המהווה התעדכנות ורענון המידע שכבר היה בידי הלומד, הוא משני ביחס לרכישת היתרון המתמיד, בעיקר האישי אך גם ההוני, לפי העניין.
- 2.4 האופי הייחודי של לימודים אקדמאיים, כמו גם התואר עצמו, שהם בעיקרם בבחינת נכסים אישיים, לא יכול שרכישתם תותר בניכוי שוטף בלא התערבות מפורשת של המחוקק באמצעות עידוד מפורש.
- 2.5 כאמור, גם אם חלק מלימודי תואר שני הם בבחינת "שמירה על הקיים", במובן זה שיש במידע הנלמד בהם משום עדכון בלבד לידע שכבר נרכש בעבר, הרי שרכיב זה לא ניתן לבודדו הן בשל אופי הלימוד האקדמי, שהוא שונה במהותו מהשתלמות גרידא ומעניק יכולות נוספות שמעבר למידע והן באשר ליכולת לכמת רכיב זה.

- 2.6 המקרה דגן אינו דומה לעניין בנק יהב שבו ההוצאה הותרה משום שההוצאה נדרשה על רקע שינויים מבניים בבנק עצמו. פסק-הדין בעניין בנק יהב מוקשה ואין ללכת אחריו. אין בו הבחנה בין יתרון המעביד ויתרון העובד. בכל מקרה, פסק-הדין האמור תלוי ועומד בפני בית המשפט העליון בערעור שהוגש על ידי המשיב.
- 2.7 הערעור נדחה.

הערות המשרד

ראה גם פרק א - עדכונים וחידושים - חוק ההסדרים לשנת 2006.

6. מניעת התיישנות מקום שרואה חשבון ידע על דחיית ההשגה

הנושא: טענה מקדמית לפיה יש לקבל הערעור עקב התיישנות הצו.
מספר תיק: עמ"ה 8074/04.
המערער: יהושע טוטנאור.
המשיב: פקיד שומה י-ם 13.

1. עובדות המקרה:

ב- 5.5.03 הגיש הנישום השגה על השומה בשלב א'. ב-31.5.04 הודפס במחשב ונשלח לנישום צו הדוחה את ההשגה. הנישום דרש לקבל את ההשגה בשל התיישנות.

2. פסק הדין:

- 2.1 בנסיבות המיוחדות של המקרה, ידע רואה החשבון של הנישום על העיכוב במשלוח הצו והוא יצר בפני המפקח מצג לפיו הוא אינו מתנגד לעיכוב זה, כדי לאפשר השגת פשרה. על כן, בנסיבות אלה, מושתק המערער מלטעון להתיישנות, חרף משלוח השומה לאחר חלוף השנה.
- 2.2 לפי תורת ההשתק, כאשר צד אחד הציג מצג מסוים בפני צד אחר, והצד שכלפיו הוצג המצג הסתמך עליו בתום לב ובאופן סביר ושינה עקב כך את מצבו לרעה, הצד שהציג את המצג מושתק מלהתכחש לו.
- 2.3 נימוק נוסף לדחיית טענת התיישנות היה, כי מייצגי המערער ידעו על ההחלטה לדחות את ההשגה, טרם שחלפה שנה מהגשתה.
- 2.4 הטענה המקדמית נדחתה.

7. חיוב במס של הכנסות מהשכרת דירת מגורים המשמשת לעסק

הנושא: היקף חובת משכיר דירת מגורים לאימות השימוש בה.

מספר תיק: עמ"ה 538/03.

המערער: גרעין יוסף.

המשיב: פקיד שומה עכו.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 השאלה היחידה השנויה במחלוקת נסובה על השאלה, האם המערער זכאי לפטור בגין דמי השכירות שקיבל מהשכרת דירתו בהתאם לחוק הפטור להשכרת דירה למגורים, משנת 1990.
- 1.2 לדעת המשיב, השוכר האמיתי הוא חברה שהפעילה במושכר עסק, ואף הוצב בסמוך שלט שהכריז על פעילות עסקית במקום. לעומתו טוען המערער, שהסכם השכירות עם השוכר דיבר על מגורים בלבד והוא לא ידע על ההתרחשויות האחרות, עליהן עומד המשיב.

2. פסק הדין:

- 2.1 הנטל להוכיח, כי הדירה שימשה למגורים, מוטל על המערער ולא המשיב הוא שצריך להוכיח כי בדירה התנהל עסק. המשיב עמד בחובת הראיה הנדרשת ועל כן נטל השכנוע נותר על המערער, ובנטל זה הוא לא עמד.
- 2.2 הפטור ממס להכנסה מדמי שכירות הוא חריג לכלל הרגיל, שההכנסה חייבת במס, ועל הטוען לפטור להוכיח קיומם של תנאי הפטור.
- 2.3 לא די בכך שחווה השכירות הוא למגורים ועל המשכיר להוכיח, כי בפועל שימש המושכר למגורים ועל המשכיר לוודא זאת.
- 2.4 הערעור נדחה.

הערות המשרד

הפטור שניתן ליחיד על הכנסות מהשכרת דירת מגורים (בכפוף לתקרה) מותנה בכך שהדירה משמשת בפועל למגורים. בית המשפט מבהיר כי הוספת תנאי כאמור בחוזה השכירות אינו מספק, בעיקר כאשר קיימים סממנים לכך שהדירה בפועל אינה משמשת למגורים. להרחבה ראה גם מאמר באתר הבית של המשרד.

8. שיפוט משרדים כהוצאה הונית ומחילת חוב

הנושא: שיפוט משרדים כהוצאה הונית ומחילת חוב.

מספר תיק: עמ"ה 545/04.

המערער: ש.א.ב. חברה להשקעות ופיתוח בע"מ.

המשיב: פקיד שומה באר שבע.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 המערערת הינה חברה העוסקת בקבלנות בנייה ויזמות.
- 1.2 בדוחות לשנים 1999 ו-2000 ניכתה המערערת הוצאות שלא הוכרו על-ידי המשיב, מהטעם שמדובר, לטענתו, בסכומים שהוציאה המערערת לבנייה ולשיפוט של משרדיה שלה, ועל כן המדובר הינו בהוצאות הוניות שאינן מותרות בניכוי.
- 1.3 כמו-כן, המשיב הוסיף לשומה לשנת 2001 הכנסה בשל חוב שנמחל לה על-ידי חברת אחות, באותה השנה. המערערת, לעומת זאת, טוענת כי חובה הנ"ל שריר וקיים.

2. פסק הדין:

- 2.1 לגבי הוצאות הבנייה, המערערת הודתה למעשה בפה מלא, כי אכן סכומי ההוצאות הנ"ל שנדרשו על ידה לשנות המס 1999-2000, לא היו אלא הוצאות הוניות שהוציאה לצורך בניית נכס המשרדים שלה (להבדיל מהוצאותיה בשאר חלקי הפרוייקט).
- 2.2 טענת המערערת, כי למרות זאת רשאית היתה לדווח על הוצאה הונית מובהקת כאילו היתה הוצאה פירונית, עקב טעותה באי הכללת הוצאות בנות-ניכוי בדיווחי שנים קודמות - לאו טענה היא.
- 2.3 לגבי מחילת החוב, הרי שאי-פירעון חוב אין בו כשלעצמו הפיכת אותו החוב ל"מחול". לשם כך, יש לבחון את אורך תקופת אי הפירעון, את נתוני הסולבנטיות או האי-סולבנטיות של החייב את התנהגות הנושה וכו'.
- 2.4 במקרה זה, לא זו בלבד שלא נמצא אף לא אחד ממאבחי "המחילה" הנטענת אלא שהמשיב עצמו ערך ב-2002 (שנה לאחר "המחילה" הנטענת על ידו) הסכם עם המערערת לפיו אותו החוב (שכביכול נמחל שנה קודם לכן) ישמש כבטוחה בידיו לפרעון חובה של המערערת, וכי המערערת תעביר לידיו 700,000 ש"ח מאותו החוב (שכביכול נמחל שנה קודם לכן) לאחר סיום ההליכים התלויים ועומדים בינו לבין החברה האחות.
- 2.5 כפעולת יוצא, קביעת המשיב בדבר מחילת החוב הנ"ל בשנת 2001 היתה בלתי-מבוססת וחסרת הצדקה.
- 2.6 הערעור התקבל בחלקו.

ב. מס ערך מוסף

1. ניכוי תשומות לחברה הבונה מבני ציבור שיעמדו לרשות התושבים

הנושא: ניכוי מס תשומות ששימש לבניית מבני ציבור העומדים לרשות התושבים.

מספר תיק: ע"א 9142/02.

המערער: מנהל מס ערך מוסף.

המשיבים: החברה לפיתוח כפר ורדים.

1. עובדות המקרה:

1.1 המשיבה היא חברה פרטית שנוסדה בשנת 1975 במטרה להקים את הישוב כפר ורדים, המסווגת לעניין מע"מ כ"עוסק" ולא כ"מלכ"ר". היא כרתה הסכם עם מינהל מקרקעי ישראל לבנות מבני ציבור (להלן - "הסכם ההרשאה"). מבנים אלה יועברו בסופו של דבר לידי מועצה מקומית, שתקום בעתיד, על-מנת שתעמיד אותם לרשות התושבים, בלא שהמועצה תישא בעלותם.

1.2 כשקמה המועצה בשנת 1993, היא כרתה עם מינהל מקרקעי ישראל הסכמי חכירה ופיתוח נוספים, בהם התחייבה, בין השאר, להקים גם מבני ציבור שונים. במקביל, נחתמו בין המשיבה, המועצה והמשתכנים, הסכמי הקצאה ותשתית בהם התחייבה המשיבה לבצע את עבודות הפיתוח והתשתית ביישוב (ובכללם: סלילת כבישים ודרכים והקמת מערכת אספקת מים, מערכת ביוב, רשת חשמל, רשת טלפונים ואנטנה מרכזית לרדיו ולטלוויזיה), והמשתכנים התחייבו לשלם לה את התמורה שנקבעה בהסכם בצירוף מע"מ כדין.

1.3 תשלומי המע"מ הקבועים בהסכמי ההקצאה והתשתית הועברו ע"י המשיבה לאוצר המדינה בניכוי המס ששילמה על התשומות להן נדרשה לשם ביצוע התחייבויותיה לפי הסכם ההרשאה, הן עבודות הפיתוח והן בניית המבנים הציבוריים.

1.4 המערער הוציא למשיבה שומת תשומות ובא אסר את ניכוי מס התשומות בגין הקמת מבני הציבור. בית המשפט המחוזי בחיפה קיבל את ערעורה של המשיבה על השומה והתיר בניכוי את התשומות, בקובעו כי בניית מבני הציבור היא עסקה של מתן שירות בתמורה, ממנה ניתן לנכות מס תשומות. על כך הערער המדינה.

2. פסק הדין:

2.1 השאלה העיקרית במקרה זה היא, האם בניית מבני הציבור היא בבחינת "עסקה" החייבת במס, בגינה ניתן לנכות את מס התשומות. לשם הכרעה בשאלה זו יש לבחון שתיים: ראשית, האם בניית המבנים הציבוריים נעשתה "במהלך עסקיה" של המשיבה? שנית, האם מדובר כאן במתן "שירות" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף?

- 2.2** בית המשפט העליון קבע, כי במקרה הנדון אין זו המועצה המקומית הנושאת בתפקיד של בניית מבני ציבור, אלא חברה עסקית רגילה, וזאת בהתאם להרשאה שקיבלה החברה ממינהל מקרקעי ישראל, לפיו כל הפרויקט שבנתה מותנה בהקמת אותם מבני ציבור.
- 2.3** באשר לשאלה השניה, האם המשיבה העניקה למועצה המקומית "שירות", זו תיבחן על פי ההיגיון הכלכלי של העסקה. זאת, בשל המצב העובדתי החרגי והמוקשה שלפנינו, שהחוק אינו מתמודד איתו, אין לו תקדים בהלכה הפסוקה, ואף התשתית העובדתית של העסקה אינה נהירה לגמרי.
- 2.4** בשנות המס שבמחלוקת כבר היתה המועצה קיימת. הבנייה שביצעה המשיבה בשנים אלה (1995-1998) נעשתה על מקרקעין שהועברו לידי המועצה המקומית, לאחר שזו נטלה על עצמה את ההתחייבות לבנות את המבנים. אשר על כן, מקובלת עמדת המערער, לפיה בניית המבנים הציבוריים לאחר כניסתם לתוקף של הסכמי החכירה והפיתוח בין המועצה למנהל, היתה בבחינת שירות למועצה המקומית, שלרשותה הועמד השטח ושמחובתה היה לבנות את המבנים.
- 2.5** עם זאת, לא מקובלת עמדת המערער בכל הנוגע לשאלת התמורה שקיבלה המשיבה בגין הבנייה שביצעה. ההסכם בו התחייבה המשיבה לבנות את מבני הציבור נכרת שנים רבות לפני הקמתה של המועצה המקומית. משנת 1979 ועד לשנות המס שבמחלוקת לא נטלה המשיבה מחויבויות נוספות ולא חתמה על הסכמים אחרים בכל הנוגע לבניית מבני הציבור. בניית המבנים היתה בבחינת קיום חלקה בהסכם ההרשאה. על כן, המועצה לא היתה צד ישיר לעסקה עם המשיבה, לא קיימה עמה כל משא ומתן באשר לעבודות הבנייה הציבורית, לא הסכימה עמה על אופי התשלום בעבורן, המשיבה לא חויבה באגרות ובהיטלים, לא הופטרה מתשלום חוב כלשהו, ולא קיבלה מן המועצה כל תמורה בגין בניית מבני הציבור.
- 2.6** לסיכום, מדובר כאן במיזם משותף בו חובר גורם עיסקי לרשות מינהלית ולאנשים פרטיים, על מנת לקיים את התכלית של הקמת ישוב, כאשר פירות הבנייה מועברים לידי המועצה המקומית. תכלית זו מהווה פרויקט עיסקי, ואילו עבור המינהל ועבור המועצה המקומית, נושאת תכלית זו אופי ציבורי (מלכ"ר). לפיכך, יש להתיר לחברה לקזז את התשומות.
- 2.7 הערעור נדחה.**

2. מכירת דירות כעסקה

הנושא: מע"מ במכירת דירות על ידי בעל מניות בחברה קבלנית.

מספר תיק: ע"ש 2614/99.

המערער: עקריש יוסף.

המשיב: מנהל מס ערך מוסף.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 המערער היה בעל מניות ומנהל של חברת רן אשחר בע"מ (להלן: "החברה"). החברה התקשרה בשנת '92 בהסכם לביצוע עבודות בפרויקט אשר הקימה חברת דקל אשקלון בע"מ (להלן: "דקל") להקמת יחידות דיור באשקלון (להלן: "הפרוייקט").
- 1.2 בהתאם לאותו הסכם, החלה החברה בביצוע העבודות. אולם, "דקל" נקלעה לקשיים. כתוצאה מכך, העבודות בפרוייקט בוצעו על ידי החברה והדירות נרשמו על ידי המערער באופן אישי ולאחר מכן נמכרו על ידיו.
- 1.3 לטענת המשיב, מכירת הדירות מהווה "עסקה" החייבת במע"מ.

2. פסק הדין:

- 2.1 ככלל, אין מחלוקת כי מכירת הדירות עונה להגדרות "מכר" ו"נכס" בסעיף 1 לחוק מע"מ, שכן המונח "נכס" כולל גם מכירת מקרקעין.
- 2.2 כמו-כן, אין מקום לטענתו של המערער, כי אין לראות בו עוסק. מאחר שסיכומים מטעם המערער, מאשר למעשה המערער כי הוא רשום כעוסק, אולם טוען כי הרישום נעשה אך ורק בשל העובדה כי תעודת הקבלן הינה על שמו ולא על שם החברה. די למעשה באמירה זו, כדי להוות הודאה בעצם היותו של המערער עוסק, כפי שמעיד הרישום אצל המשיב.
- 2.3 מבחינת הראיות עולה, כי העבודות בוצעו על-ידי המערער ובתמורה לכך התקבלו גם הדירות אצלו ולא אצל החברה. עוד עולה, כי קבלת הדירות על ידי המערער היוותה חלק מפעילות במהלך עסקיו.
- 2.4 כמו-כן, בנסיבות העניין התקיימו כל המבחנים המצביעים על אופיה המסחרי של עסקת המכירה: המערער עומד גם במבחן הבקיאיות והמומחיות; תקופת ההחזקה הקצרה של הדירות מעידה במקרה הנוכחי על פעילות עסקית מסחרית; והמערער נדרש להלוואה מהבנק לצורך מימון פעילותו העסקית.
- 2.5 על-כן, מכירת הדירות אכן מהווה עסקה החייבת במע"מ.
- 2.6 עם זאת, יש לקבל את עמדת המערער, כי נמנעה ממנו האפשרות לנכות מס תשומות בגין חלק מסכום העסקה לגביה לא הוצאה חשבונית על ידי "דקל". על-כן, יש לקבוע את החיוב במס אך ורק על פי שתי החשבוניות אשר הוצאו בפועל על ידי "דקל".
- 2.7 הערעור נדחה ברובו.

3. חיוב במע"מ בגין פיקדונות בחשבון בניה

הנושא: הבחנה בין הכנסות החייבות במס הנובעות מביצוע עבודות בנייה לבין הכנסות פיננסיות לעניין חיוב במע"מ.

מספר תיק: ע"ש 1085/03.

המערערות: ח. מיתר לבנין בע"מ.

המשיב: מע"מ פ"ת.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 הערעור הינו ערעור על החלטת המשיב בהשגת המערערת מיום 17.2.03, בה דחה המשיב את גישת המערערת על פיה יש להבחין בין הכנסות החייבות במס הנובעות מביצוע עבודות בנייה, לבין הכנסות פיננסיות לעניין חיוב במס ערך מוסף.
- 1.2 במסגרת ההחלטה בהשגה, אשר צורפה כנספח א' להודעת הערעור, נאמר כי השגת החברה ממוקדת לעניין חיובה במס על סכומים בסך של כ-11 מליון ש"ח אשר, לטענתה, אינם חלק מהתמורה המוסכמת בין החברה לבין רוכשי דירות בפרוייקט בנה ביתך בשכונת עמישב בפ"ת (להלן: "הפרוייקט").
- 1.3 התמורה מייצגת את מחיר העסקה החייבת במס בשל הזמנת הבנייה מאת המערערת היא בסך של כ-36 מליון ש"ח + מע"מ. תמורה זו שולמה על ידי הרוכשים והופקדה בחשבונות סגורים.
- 1.4 המערערת טענה כי הסכום לעיל פטור ממס מאחר ומקורו בהכנסות מריבית פק"מ, הפרשי שער, ריבית על פקדון צמוד דולרי והפרשי ערך מקרנות נאמנות. הכנסות אלה הוצגו בספרי החברה כהכנסות פיננסיות. ההכנסות הנובעות מביצוע עבודות הבנייה דווחו באופן סדיר.
- 1.5 לבנק אשר ליווה את הפרוייקט ניתנה הרשאה לשלם מתוך כספים אלה למערערת, בהתאם להתקדמות הבנייה והוצאות אחרות. הכספים אשר הופקדו בחשבון שייכים למערערת, אך לא שוחררו לה אלא באישור המפקח הצמוד, כלומר מנהלת הפרוייקט, בהתאם להתקדמות הבנייה. הפירות שהצטברו בחשבון ממועד ההפקדה ועד למועד התשלום, שייכים לקבלן על פי חוזה ההתקשרות בין המשתכנים למערערת.
- 1.6 המשיב דחה את ההשגה וקבע כי ההבחנה בין הכנסות החייבות במס הנובעות מביצוע עבודות בנייה, לבין הכנסות פיננסיות שצמחו למערערת מהפירות שהצטברו בחשבון הבנייה - הינה הבחנה מלאכותית.
- 1.7 חשבון זה הינו חשבון בבעלות המשתכנים ובאחריותם הבלעדי, בלא שלמערערת היתה אחריות בגין החשבון או זכות למשיכת כספים ממנו. חשבון זה היה משועבד לבנק טפחות. החשבון נוהל עבור המשתכנים, רוכשי הדירות, על ידי הבנק המלווה, בנק טפחות, אשר שימש כנאמן ושלוח של המשתכנים.

2. פסק הדין:

- 2.1** השאלה העיקרית היא האם הפירות הם חלק מהתמורה המשתלמת על ידי המשתכנים בגין הדירות. נראה כי התשובה לשאלה זו הינה חיובית. תמיכה ראשונה למסקנה חיובית זו ניתן למצוא בלשון ההסכם עצמו. פרק 10 להסכם בין המשתכנים לבין המערערת, נושא את הכותרת "ליווי בנקאי תשלומים וערבויות".
- 2.2** מקובלת עלי בעניין זה עמדת המשיב בסיכומים, כי מהותה של העסקה נקבעת על פי התוכן הכלכלי האמיתי שלה, וכי תכליתו של סעיף 7 לחוק הינה כי יקבע מחיר שישקף את התמורה הממשית שקיבל העוסק במסגרת העסקה. תמורה כוללת הן כסף והן שווה כסף והן סכומים המתקבלים במישרין והן סכומים המתקבלים בעקיפין.
- 2.3** הסכומים שולמו, כאמור, על פי הסכם מפורש בין הצדדים ואין לראות בו פיצוי נזיקי הפטור ממס. דרך קביעת התשלום הינה חלק ממנגנון הסכם הליווי שבו התקשרה המערערת כקבלן מתוך ידיעה מראש של כל התנאים. מדובר בתנאי מסחרי העולה ממהות העסקה שהיא למעשה עסקת קבלת מימון מהבנק.
- 2.4** אין לכן לראות בדרך כלשהי בפירות שהתקבלו במסגרת ביצוע מנגנון ההסכם הכפול שבין הבנק למערערת ובין המשכתנים למערערת, כפיצוי המצדיק פטור ממס.
- 2.5 הערעור נדחה.**

ג. מיסוי מקרקעין

פיצול עסקאות כעסקה מלאכותית

הנושא: פיצול הסכמים המשולבים למעשה זה בזה.

מספר תיק: ע"א 2330/04.

המערער: מנהל מס שבח אזור ירושלים.

המשיבים: מלונות צרפת ירושלים בע"מ.

1. עובדות המקרה:

- 1.1 המשיבה כרתה באותו יום שני הסכמים - האחד לרכישת מגרש שעליו הוקם שלד של מלון והשני להשלמת הבניין ע"י המוכר.
- 1.2 המשיבה דיווחה למס רכישה רק על ההסכם הראשון (בסך 28 מיליון דולר) ואולם המערער צירף גם את תמורת הבנייה, 16 מיליון דולר, והוציא למשיבה שומת מס רכישה על סך 44 מיליון דולר, בראותו בפיצול העסקאות עסקה מלאכותית.
- 1.3 ועדת הערר מצאה טעם מסחרי לפיצול, בכך שהמוכרת נקלעה לקשיים ולא יכלה להעמיד ערבויות לביצוע הבנייה, ולכן במרכיב המכירה שולמה התמורה במלואה, ואילו בהסכם הבנייה היא השתלמה לפי קצב הבנייה.

2. פסק הדין:

- 2.1 שני ההסכמים נעשו במסגרת הסכם מסגרת אחד והם קשורים ביניהם כך, שביטולו של אחד גורם לביטול השני. ההסכמים עצמם מדברים על היותם שלובים זה בזה, וכללו גם הסבת הזכויות כמלון מול מרכז ההשקעות לקונה.
- 2.2 המסקנה לאור הנסיבות - שני ההסכמים מגבשים עסקה אחת, שמהותה הכלכלית הוא מכר בית מלון מוגמר תמורת 44 מיליון דולר, ושומת מס הרכישה המקורית נכונה.
- 2.3 הערעור התקבל.

פרק ב:

חשבונאות

ושוק ההון

עדכונים וחידושים

1. הפחתת מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים - תקן חשבונאות מס' 20 המחודש

במסגרת החלטת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות על אימוץ פרטני של התקינה הבינלאומית, פורסם לאחרונה תקן חשבונאות מס' 20 המחודש בדבר הטיפול החשבונאי במוניטין ונכסים בלתי מוחשיים של חברה מוחזקת ("התקן"). התקן מחליף את תקן חשבונאות מס' 20 בדבר תקופת ההפחתה של מוניטין.

התקן מבוסס על תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 3 (IFRS) בדבר צירופי עסקים, אשר ביטל את ההפחתה השיטתית של מוניטין וקבע בחינה תקופתית של ירידת ערך מוניטין. ראוי לציין כי גם בתקינה האמריקנית פורסמו הוראת דומות.

התקן קובע את הטיפול החשבונאי לגבי מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה בת וחברה מוחזקת שאינה חברה בת, לרבות חברה תחת שליטה משותפת. כמו כן, התקן חל על רכישת פעילות שאינה במסגרת חברה.

להלן עיקרי הוראות התקן:

- א. מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעל אורך חיים שימושיים שאינו מוגדר לא יופחתו באופן שיטתי.
- ב. ישות נדרשת לבחון מידי תקופה את אורך החיים השימושיים של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים שאינו מוגדר.
- ג. ישות נדרשת לבצע בחינה של לירידת ערך מוניטין הנובע מרכישה של חברה בת אחת לשנה, או בתדירות גבוהה יותר אם קיימים סימנים המצביעים על ירידת.
- ד. מוניטין הנובע מרכישה של חברה מוחזקת שאינה חברת בת מהווה חלק מהערך בספרים של ההשקעה באותה חברה. לפיכך, בחינת ירידת ערך של מוניטין כאמור תבצע כחלק מבחינת ירידת של השקעה בכללותה, אם קיימים סימנים המצביעים כי יתכן וחלה ירידת ערך של ההשקעה.

התקן חל על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2006.

2. תקן חשבונאות מס' 25 בדבר הטיפול החשבונאי בהכנסה

א. מבוא

הטיפול החשבונאי בהכנסה עולות כרוך בשתי סוגיות עיקריות:

1. מהו עיתוי ההכרה בהכנסה?
2. כיצד למדוד את ההכנסה?

שאלת עיתוי ההכרה בהכנסה מהווה אחת הסוגיות המשמעותיות והרגישות ביותר בתקינה החשבונאית, לאור המשקל הרב שיש לסעיף בהערכת שווי החברות בעידן החדש.

לאחרונה פורסם בישראל תקן חשבונאות מספר 25 בדבר הכרה בהכנסה ("התקן"), אשר מבוסס על תקן חשבונאות בינלאומי מספר 18 (IAS). עד לפרסום התקן לא היה פרסום מקיף בישראל בנושא הכרה בהכנסה והפרקטיקה בישראל הייתה מבוססת בעיקר על התקינה האמריקנית. תחילת התקן מיום 1 בינואר 2006.

ב. מטרת התקן

המסגרת המושגית לעריכת דוחות כספיים והצגתם מגדירה הכנסה כגידול בהטבות כלכליות במהלך תקופת הדיווח בדרך של תזרים חיובי (inflows) או הגדלת נכסים, או הקטנת התחייבויות, אשר מגדיל את ההון העצמי, למעט גידול בהון העצמי הקשור להשקעות בעלים. הכנסה נוצרת במהלך הפעולות הרגילות של הישות ומיוחסים לה שמות שונים, כולל מכירות, עמלות, ריבית, דיבידנדים ותמלוגים. מטרת התקן היא לקבוע את הטיפול החשבונאי בהכנסה הנובעות מסוגים מסוימים של עסקאות ואירועים.

הסוגיה העיקרית בטיפול החשבונאי בהכנסה, הינו עיתוי ההכרה בהכנסה. בהתאם לתקן, הכנסה תוכר כאשר צפוי (probable) שהטבות כלכליות עתידיות יזרמו לישות והן ניתנות למדידה באופן מהימן. התקן קובע את הנסיבות שבהן קריטריונים אלה מתקיימים והנחיות מעשיות ליישום הקריטריונים האמורים.

ג. תחולה

התקן ייושם קובע את הטיפול החשבונאי בהכנסה הנובעת מהעסקאות והאירועים הבאים:

- א. מכירת סחורות;
- ב. הספקת שירותים, ו-
- ג. תקבולים משימוש שעושים אחרים בנכסי הישות - ריבית תמלוגים ודיבידנדים.

ד. עיקרי הטיפול החשבונאי

1. מדידת הכנסה

הכנסה תימדד לפי השווי הנאות של התמורה שהתקבלה או שתתקבל. סכום ההכנסה נקבע בדרך כלל בין התאגיד המוכר לבין הקונה.

א. תמורה במזומנים או שווי מזומנים

במקרים רבים, התמורה הינה בצורה של מזומנים ושווי מזומנים ולפיכך ההכנסה תימדד לפי סכום המזומנים או שווי המזומנים שהתקבלו. יחד עם זאת, קיימים מקרים שבהם תאגידים מעניקים לקונה אשראי ללא ריבית או אשראי הנושא ריבית בשיעור הנמוך משיעור הריבית בשוק. במקרים אלו השווי הנאות של התמורה שתתקבל עשוי להיות נמוך מהסכום הנומינלי הנקוב.

בתקן נקבע כי כאשר ההסדר הנ"ל מהווה באופן ממשי עסקה מימונית, השווי הנאות של התמורה יחושב על פי הערך נוכחי של התקבולים הצפויים, כאשר ההפרש בין השווי הנאות של העסקה לבין סכומה הנומינלי יוכר כהכנסה מריבית על פני הזמן.

ב. התמורה אינה במזומנים

במקרה בו התמורה אינה במזומן יש להבחין בין שני מקרים:

- (1) כאשר טובין או שירותים מוחלפים בטובין או שירותים בעלי אופי וערך דומים - במקרים אלו עסקת החליפין אינה נחשבת לעסקה היוצרת הכנסה. לדוגמה: כאשר ספקי נפט שונים מתקשרים בחוזה להחלפת מלאי באתרים שונים על מנת לעמוד בביקוש בכל אתר, מדובר בהחלפת מלאי במלאי, ולפיכך אין להכיר בהכנסה היות ועקרון המימוש אינו מתקיים.
- (2) כאשר טובין או שירותים מוחלפים בטובין או שירותים בעלי אופי וערך שאינם דומים - במקרים אלו עסקת החליפין נחשבים לעסקה היוצרת הכנסה. ההכנסה תימדד לפי השווי הנאות של התמורה שהתקבלה ובמידה ולא ניתן לאמוד את השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה, העסקה תימדד על פי השווי ההוגן של מה שניתן.

2. הכרה בהכנסה

2.1 מכירת טובין

הכנסה ממכירת סחורות תוכר בהתקיים כל התנאים להלן:

- (1) הישות העבירה לקונה את הסיכונים והתשואות המשמעותיים הנובעים מהבעלות על הסחורות.
- (2) הישות אינה משמרת (retains) מעורבות ניהולית נמשכת ברמה המיוחסת, בדרך כלל, לבעלות ואינה משמרת את השליטה בפועל על הסחורות שנמכרו.
- (3) ניתן למדוד באופן מהימן את סכום ההכנסה;
- (4) צפוי שההטבות הכלכליות המיוחסות לעסקה יזרמו לישות; וכן
- (5) ניתן למדוד באופן מהימן את העלויות שהתהוו או שיתהוו בגין העסקה.

התקן מספק הנחיות ליישום הקריטריונים הנ"ל.

2.2 הספקת שירותים

מתן שירותים כרוך בביצוע של מטלה מוסכמת במשך פרק זמן מוסכם, על ידי התאגיד. השירותים יכולים להינתן במסגרת תקופה אחת או על פני מספר תקופות. כאשר ניתן למדוד באופן מהימן את תוצאות עסקת מתן שירותים, ההכרה בהכנסה תתבצע בהסתמך על שלב גמר העסקה לתאריך המאזן (מכונה לעיתים שיטת התקדמות העבודות או שיטת שלב הגמר). בהתאם לכך ההכנסה תוכר באותן תקופות חשבונאיות בהן ניתנו השירותים. אין עוררין כי הכרה בהכנסה כאמור מספקת למשתמשים בדוחות הכספיים מידע שימושי על היקף הפעילות והביצוע במהלך התקופה המדווחת.

ניתן לאמוד תוצאות עסקה כאמור באופן מהימן אם מתקיימים ארבעת התנאים הבאים:

- א. ניתן לאמוד את סכום ההכנסה במהימנות.
- ב. צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יתקבלו על ידי נותן השירות.
- ג. ניתן למדוד את התקדמות מתן השירות באופן מהימן (שלב הגמר יכול להיאמד במספר שיטות: גמר פיזי, הנדסי, יחס עלויות וכדומה).
- ד. ניתן למדוד באופן מהימן את העלויות שנגרמו בגין העסקה ואת העלויות שצפויות בעתיד להשלמת השירות.

על פי רוב, נותן השירות יכול לקבל אומדנים מהימנים רק לאחר שקיימת הסכמה עם מקבל השירות לגבי זכויות האכיפה של כל אחד מהצדדים לגבי השירות שיסופק, תמורת השירות ואופן ותנאי התשלום. כמו כן, בדרך כלל נדרש כי למוכר תהיה מערכת פנימית לתקצוב ודיווח, כך שעם הביצוע יבחנו ויתוקנו האומדנים בהתאם. שלב הגמר של העסקה יכול להיקבע על פי שיטות שונות (סקרים של העבודה שבוצעה, יחס עלויות ועוד). נותן השירות נדרש להשתמש בשיטה שתמדוד באופן מהימן את השירותים שבוצעו. מבחינה מעשית, כאשר שירותים מבוצעים על ידי מספר לא קבוע של פעולות על פני פרק זמן מוגדר, בדרך כלל ניתן להכיר בהכנסה על פי שיטת הקו הישר. כמו כן, כאשר פעולה מסוימת הינה משמעותית יותר פעולות אחרות, יש לדחות את ההכרה בהכנסה עד לביצוע אותה פעולה משמעותית.

במידה ולא ניתן לאמוד באופן מהימן את תוצאתה של עסקה הכרוכה בהספקת שירותים, יוכרו ההכנסות עד לגובה ההוצאות שהוכרו, הניתנות להשבה (שיטת מרווח אפס).

2.3 ריבית, תמלוגים ודיבידנד

הכנסה הנובעת משימוש שעושים אחרים בנכסי הישות, המניב ריבית, תמלוגים או דיבידנדים תוכר בהתקיים שני התנאים להלן:

- א. צפוי שההטבות הכלכליות המיוחסות לעסקה יזרמו לישות, ו-
- ב. ניתן למדוד באופן מהימן את סכום ההכנסה.

בהתאם לכך, בסיס ההכרה בהכנסה לגבי כל אחד מהסוגים דלעיל יהיה כדלקמן:

- הכנסה מריבית - תוכר עם צבירתה על בסיס יחסי לזמן. הכנסה מריבית כוללת בין היתר את סכום ההפחתה של פרמיה או ניכיון קשור.
- הכנסות מתמלוגים - יוכרו על בסיס צבירה בהתאם למהות ההסכם. מבחינה מעשית הדבר עשוי להיות על בסיס קו ישר במשך תקופת ההסכם (לדוגמה, כאשר לבעל הרשיון זכות להשתמש בטכנולוגיה מסוימת במשך תקופת זמן קבועה).
- הכנסה מדיבידנד - תוכר כאשר נקבעת זכאות בעל המניה לקבלת תשלום, דהיינו בעת ההכרזה על הדיבידנד. כאשר דיבידנד מוכרז מתוך רווח נקי טרם מועד הרכישה, הרי שאין להכיר בהכנסה אלא יש להפחית את הדיבידנד מעלות הרכישה.

3. הבהרה מס' 8 בדבר הצגת הכנסה ברוטו או נטו

לעיתים מתעוררת השאלה האם תאגיד נדרש לדווח על הכנסתו בהתבסס על:

א. הסכום ברוטו של חיוב הלקוחות, מאחר והתאגיד הפיק הכנסה ממכירה של מוצרים או שרותים, או,

ב. הסכום נטו שהתקבל (סכום חיוב הלקוח בניכוי הסכום המשולם לספק) מאחר והתאגיד קיבל רק עמלה.

בעיה זו מתעוררת לעיתים קרובות בתאגידי שמוכרים מוצרים או שרותים דרך האינטרנט. חלק ניכר מתאגידי אלה לא מחזיקים מלאי ומסדירים עם ספקים מצד שלישי שישלחו סחורות מטעמם. תאגידי אלה לעיתים אף מציעים שירותים שיסופקו על ידי ספק שרותים מצד שלישי. למרות זאת, נושא זה אינו מוגבל רק לתאגידי המוכרים מוצרים או שרותים דרך האינטרנט. הסוגיה כיצד תאגידי רושמים הכנסה ממוצרים ושירותים שהם מציעים הפכה לנושא חשוב מאחר שלעיתים משקיעים מעריכים תאגידי אלו לפי מחזור (מכפיל) ההכנסות, ולא על בסיס (מכפיל) הרווח הנקי. הרווח הנקי בדרך כלל לא משתנה אם התאגיד מדווח על הכנסות ברוטו או נטו.

הבהרה מס' 8 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (המבוססת על EITF 99-19) מספק הנחיות לקביעה האם ישות פועלת כסוכן ועל כן עליה לדווח על ההכנסות בנטו (העמלה) או כספק העיקרי ואז עליה לדווח על ההכנסות ברוטו (בסכום בו מחויב הלקוח).

בכדי להחליט אם תאגיד ירשום הכנסה ברוטו או נטו, יש להשתמש בשיקול דעת וזאת בהתחשב בעובדות ובנסיבות הרלוונטיות לאותו מקרה, וכן יש לקחת בחשבון את הסימנים המנויים להלן:

א. סימנים לדיווח על הכנסה ברוטו

הסימנים העשויים להצביע על כך שעל התאגיד מוטלים הסיכונים וההטבות כגורם עיקרי בעסקה ולכן הוא צריך לרשום את ההכנסה על בסיס ברוטו, בהתבסס על סכום חיוב הלקוח:

(1) **התאגיד הוא המתחייב העיקרי בעסקה** - לתאגיד האחריות לספק את המוצר או השרות שהלקוח הזמין כולל האחריות לקבלת המוצר או השרות על ידי הלקוח.

(2) **לתאגיד יש סיכון מלאי** - סיכון מלאי קיים אם התאגיד נוטל בעלות על המוצר לפני שמוצר זה הוזמן על ידי הלקוח או הבעלות על המוצר תעבור לתאגיד אם הוא יוחזר על ידי הלקוח כאשר ללקוח זכות החזרה.

(3) **לתאגיד מרחב פעולה לקבוע מחיר** - לתאגיד מרחב פעולה סביר, בתחום האילוצים הכלכליים, לקבוע מחיר ללקוח עבור מוצר או שרות.

(4) **התאגיד שינה את המוצר או ביצע חלק מהשירות** - התאגיד שינה פיזית את המוצר הנמכר או ביצע חלק מהשרות שהוזמן על ידי הלקוח.

- (5) לתאגיד יש שיקול דעת בבחירת הספק - לתאגיד ספקים רבים המספקים את המוצרים או השרותים שמוזמנים על ידי הלקוחות, ולתאגיד שיקול דעת בבחירת הספק.
- (6) התאגיד מעורב בקביעת מפרט המוצר או השרות - התאגיד חייב לקבוע את אופי, סוג, מאפיינים או מפרט המוצר או השרות המוזמן על ידי הלקוח.
- (7) לתאגיד יש סיכון לאובדן פיזי של מלאי (לאחר שהלקוח הזמין את המוצר או במהלך המשלוח) - סיכון לאובדן פיזי של מלאי קיים כאשר הבעלות על המוצר מועברת לתאגיד בנקודת המשלוח (למשל במחסני הספק) ומועברת מהתאגיד ללקוח במסירה, או במידה והתאגיד לוקח בעלות על המוצר לאחר שהזמנת הלקוח התקבלה אך לפני שהמוצר הועבר למשלוח. סימן זה עשוי לספק ראיה, למרות שהינה פחות משכנעת מסיכון המלאי הכללי, לכך שהתאגיד צריך לרשום הכנסה ברוטו.
- (8) לתאגיד סיכוני אשראי - אם התאגיד מעריך שיש סיכוני אשראי לגבי חיובו של לקוח, עובדה זו עשויה לספק ראיה (אם כי חלשה יותר) לכך שהתאגיד צריך לרשום הכנסה ברוטו. סיכוני אשראי קיימים אם התאגיד אחראי לגבות את סכום המכירה מהלקוח אבל חייב לשלם את סכום ההתחייבות לספק לאחר שסיפק את המוצר, ללא קשר לגביית סכום המכירה מהלקוח. דרישה שהתאגיד יחזיר את הסכום נטו בלבד שהוא הרוויח בעסקה במידה והעסקה מתבטלת, אינה מהווה ראיה לסיכון אשראי עבור העסקה ברוטו. סיכון אשראי אינו קיים במידה והתאגיד גבה את סכום המכירה במלואו לפני מסירת המוצר או אספקת השרות ללקוח (לפני שלתאגיד נוצרה התחייבות כלפי הספק). סיכון אשראי קטן אם הלקוח משלם בכרטיס אשראי והתאגיד מקבל אישור לחיוב לפני שליחת המוצר או ביצוע השירות. סיכון אשראי הקטן באופן משמעותי, לא מהווה סימן לרישום הכנסה ברוטו.

ב. סממנים לדיווח על הכנסה נטו

- סממנים העשויים להצביע על כך שלתאגיד אין את הסיכונים וההטבות כגורם עיקרי בעסקה והתאגיד הוא סוכן של הספק ולכן צריך לרשום הכנסה נטו בהתבסס על הסכום שהתקבל כרווח (סכום חיוב הלקוח בניכוי סכום התשלום לספק):
- (1) הספק הוא המתחייב העיקרי בעסקה - הספק ולא התאגיד אחראי לספק את המוצר או השרות שהלקוח הזמין, כולל קבלת המוצר או השרות על ידי הלקוח.
- (2) הסכום שהתאגיד מרוויח הוא קבוע - התאגיד מרוויח סכום קבוע עבור כל עסקה עם לקוח, בלי קשר לסכום בו חויב הלקוח, או מרוויח אחוז קבוע מסכום חיוב הלקוח.
- (3) לספק יש סיכוני אשראי - קיים סיכון אשראי (כלומר תמורת המכירה לא התקבלה במלואה לפני מסירת המוצר או מתן השרות), אבל סיכון האשראי חל על הספק.

4. הבהרה מס' 9 בדבר הכנסות מעסקאות תוכנה

בחודש מאי 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את הבהרה מס' 9 בדבר הכנסות מעסקאות תוכנה ("להלן: "ההבהרה"). ההבהרה נועדה לשמש ביישום הוראת תקן חשבונאות מס' 25 בדבר הכרה בהכנסה (להלן גם: "התקן").

התנאים להכרה בהכנסה מעסקאות תוכנה אינם שונים מתנאי ההכרה בהכנסה שנקבעו בתקן מס' 25. אולם, עקב קיומם של מאפיינים ייחודיים לעסקאות תוכנה, עלה הצורך בפרסום ההבהרה, אשר דנה, בין היתר, בזיהוי רכיבי עסקאות תוכנה וביישום התנאים להכרה בהכנסה מעסקאות תוכנה.

ההבהרה חלה על כל העסקאות של הספקת רישיונות, מכירה או שיווק בדרך אחרת של תוכנה, למעט:

- א. הכנסות ממכירת מוצרים או הספקת שירותים שכוללים תוכנה, שהיא משנית למוצרים או לשירותים בכללותם.
- ב. עסקאות להספקת רשיון למוצר תוכנה הכרוכות בייצור משמעותי, שינוי משמעותי או התאמה משמעותית (עסקאות כאמור הן בתחולת תקן חשבונאות מס' 4 בדבר עבודות על פי חוזה ביצוע).

להלן עיקרי ההבהרה:

א. **זיהוי רכיבי עסקה** – בהתאם לתקן, יש צורך ליישם את הוראותיו לגבי רכיבים הניתנים לזיהוי נפרד של עסקה אחת, זאת בכדי לשקף את מהות העסקה (מהות כלכלית קודמת לצורה משפטית). עסקאות תוכנה עשויות לכלול מספר רכיבים, כגון, שדרוגים, הרחבות, הסכם תמיכה או שירותים אחרים. ישות נדרשת לבחון את רכיבי עסקת התוכנה השונים, לרבות אלו שיסופקו "אם וכאשר יהיו זמינים" בכדי לקבוע אם הרכיבים ניתנים לזיהוי נפרד. לאחר מכן, הישות תיישם את התנאים הרלוונטיים להכרה בהכנסה - ממכירת סחורות ו/או הספקת שירותים, לגבי כל אחד מהרכיבים הניתנים לזיהוי.

ב. **התקיימות תנאי המסירה בעסקאות תוכנה** - תנאי יסודי להכרה בהכנסה הוא שהישות העבירה את הסיכונים והתשואות המשמעותיים הנגזרים מהבעלות על הסחורות. מסירת התוכנה, היא הכרחית לקיומו של תנאי זה, אך אינה מספיקה. ההבהרה מספקת הנחיות ליישום תנאי המסירה בעסקאות להלן:

- עסקאות תוכנה הכוללות מספר עותקים: כאשר תמורת הרישיון משולמת ללא קשר למספר העותקים אשר יסופקו ללקוח, אזי תנאי המסירה מתקיים עם מסירת העותק הראשון, ולהיפך.
- קוד השראה: בעסקאות תוכנה שכוללות קודי הרשאה (מפתחות), אי מסירת הקוד עלולה לפגוע בקיומו של תנאי המסירה

- ג. **הספקת שירותים הקשורים בעסקאות תוכנה** - כאשר עסקה כוללת מרכיב של שירותים וניתן לאמוד את ההכנסות באופן מהימן, יש להכיר בהכנסות בהתאם לשלב ההשלמה של העסקה בתאריך המאזן.
- ד. **מכירת סחורות והספקת שירותים בעסקאות תוכנה** - יש לזהות את כל אחד מהרכיבים בעסקה, רכיב של מכירת סחורות ורכיב של שירותים. ההכנסות הנובעות ממכירת סחורות בעסקת תוכנה יוכרו במועד בו יתקיימו התנאים שנקבעו בתקן חשבונאות מספר 25 וההכנסות משירותים יוכרו כאמור בסעיף ג' לעיל.
- ה. **צפי שההטבות הכלכליות הקשורות יזרמו לישות וכן סכום ההכנסות ניתן למדידה באופן מהימן** - תנאים אלה הינם תנאים בסיסים להכרה בהכנסה, ככלל, ולהכרה בהכנסה מעסקאות תוכנה בפרד. ההבהרה מציינת כי תנאי אשראי ארוכים עלולים לפגוע בהתקיימות תנאים אלה, להכרה בהכנסה מעסקאות תוכנה, הואיל ובתחום זה המוצר מתיישן בתקופת זמן קצרה יחסית.

5. הצעה לתקן חשבונאות מס' 26 בדבר מלאי

בחודש פברואר 2006 פורסמה הצעה לתקן חשבונאות מספר 26 בדבר מלאי (להלן: "ההצעה"). ההצעה, מבוססת על תקן חשבונאות בינלאומי מספר 2, בדבר מלאי וקובעת את הטיפול החשבונאי במלאי (הכרה, מדידה, הצגה וגילוי). ההצעה אינה כוללת שינויים משמעותיים ביחס לפרקטיקה הנהוגה בישראל. להלן העקרונות שנקבעו בהצעה:

1. בסיס המדידה

מלאי יימדד לפי הנמוך מבין העלות או שווי מימוש נטו. שווי מימוש נטו מוגדר כמחיר מכירה (שווי שוק), בניכוי עלויות השלמה ומכירה.

2. קביעת עלות המלאי

עלות המלאי תכלול את עלויות רכישה, המרה ועלויות אחרות שהתהוו בהבאת המלאי למצבו הנוכחי, כדלהלן:

א. **עלויות רכישה** – עלויות אלה כוללות את מחיר הרכישה, מסים (למעט מיסים אלה שניתן להשיב מרשות המיסים, כגון, מע"מ), עלויות הובלה, עלויות טיפול ועלויות אחרות שניתן לייחס במישרין לרכישת המלאי.

ב. **עלויות המרה** - עלויות המרה הן עלויות הקשורות במישרין ליחידות הייצור (כגון, הוצאות עבודה ישירה), ועלויות קבועות ומשתנות הניתנות להקצאה שיטתית (כגון פחת, אחזקת בניינים וציוד המפעל, ועלות ניהול המפעל, חומרים עקיפים או עבודה עקיפה).

ג. **עלויות אחרות** – עלויות אשר התהוו בהבאת המלאי למיקומו ולמצבו הנוכחיים (כגון, עלויות עיצוב מוצרים עבור לקוחות מסוימים).

3. שיטות למדידת העלות

ניתן להשתמש בשיטות שונות למדידת עלות המלאי, כגון, שיטת העלות התקנית (standard costs method) או השיטה הקמעונאית (retail method), ובלבד שהתוצאות מהוות קירוב לעלות.

4. נוסחאות לקביעת עלות המלאי

עלות המלאי של פריטים שאינם בני החלפה ושל סחורות או שירותים שיוצרו והופרדו לצורך פרויקטים ספציפיים, תקבע על ידי זיהוי ספציפי של העלויות שלהם. עלות מלאי של פריטי מלאי אחרים תקבע באמצעות נוסחת נכנס ראשון יוצא ראשון (FIFO) או באמצעות נוסחת ממוצע משוקלל של העלות. למותר לציין כי ישות נדרשת להשתמש באותה נוסחת עלות לגבי כל מלאי בעל אופי ושימוש דומים.

5. ירידת ערך

מלאי יוצג לפי עלות או שווי מימוש נטו, כנמוך. כאשר המלאי ניזוק, התיישן או אם מחיר המכירה שלו ירד, יתכן ולא ניתן יהיה להשיב את עלות המלאי. כך גם כאשר אומדן עלויות ההשלמה גדל. ישות נדרשת לבצע הערכה מחדש של שווי מימוש, נטו בכל תקופה עוקבת. כאשר הנסיבות, שגרמו קודם לכן לירידת ערך מלאי מתחת לעלות, אינן קיימות יותר או כאשר קיימת ראייה ברורה לעלייה בשווי מימוש נטו כתוצאה משינוי בנסיבות כלכליות, סכום ירידת הערך יבוטל, כך שהערך בספרים החדש יהא הנמוך בין העלות לבין שווי המימוש נטו המתוקן.

6. הכרה ברווח והפסד

כאשר מלאי נמכר, הערך בספרים של המלאי מוכר כהוצאה במקביל להכרה בהכנסה. ירידת ערך הפסדים בגין מלאי מוכרים כהוצאה בתקופה בה התרחשו. ביטול של ירידת ערך כלשהי של מלאי, הנובע מעלייה בשווי מימוש נטו, מוכר כהפחתת סכום המלאי שמוכר כהוצאה בתקופה בה הביטול מתרחש.

תחילה

התקן צפוי לחול לגבי דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2007 או לאחר מכן.

6. הצעה לתקן חשבונאות מס' 27 בדבר רכוש קבוע

בחודש אפריל 2006 פורסמה הצעה לתקן חשבונאות מספר 27 בדבר רכוש קבוע (להלן: "ההצעה"). ההצעה, מבוססת על תקן חשבונאות בינלאומי מספר 16 (IAS) בדבר רכוש קבוע וקובעת את הטיפול החשבונאי ברכוש קבוע (הכרה, מדידה הצגה וגילוי).

הסוגיות העיקריות בטיפול החשבונאי ברכוש קבוע הן הכרה בנכס, קביעת הערך בספרים, הוצאות הפחת והפסדים מירידת ערך שיוכרו בקשר אליהם.

להלן העקרונות שנקבעו בהצעה:

מדידה במועד ההכרה הראשוני

פריט רכוש קבוע, שמקיים את הקריטריונים להכרה כנכס יימדד על פי עלותו במועד ההכרה הראשוני. העלות כוללת את מחיר הרכישה, עלויות אחרות הניתנות ניתן לייחוס במישרין, ואומדן ראשוני של עלויות הפירוק והפינוי של הפריט ושיקום האתר בו ממוקם הפריט.

עלות של פריט רכוש קבוע שווה ערך למחיר במזומן במועד ההכרה. עסקאות החלפה של פריט רכוש קבוע תמורת נכס לא כספי אחר, יש למדוד לפי שווי הוגן, אלא אם כן עסקת החלפה חסרת מהות מסחרית או לא ניתן למדוד באופן מהימן את השווי הוגן הן של הנכס שהתקבל והן של הנכס שנמסר.

מדידה לאחר מועד ההכרה הראשוני

לאחר ההכרה הראשונית, רכוש קבוע ימדד לפי עלות או שווי הוגן (הערכה מחדש). ישות נדרשת ליישם באופן עקבי את המדיניות שנבחרה.

- **שיטת העלות** – על פי שיטה זו, לאחר מועד ההכרה הראשוני, פריט רכוש קבוע יוצג בעלות בניכוי פחת שנצבר, ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.
- **שיטת הערכה מחדש** – בהתאם לשיטה זו, לאחר מועד ההכרה הראשוני, פריט רכוש קבוע, שניתן למדוד את שווי הוגן באופן מהימן, יוצג בסכום משוער, שהוא שווי הוגן במועד ההכרה מחדש, בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן, ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן. הערכה מחדש תבוצע באופן תקופתי על מנת לוודא שהערך בספרים אינו שונה באופן משמעותי מהערך שהיה נקבע לפי שווי הוגן בתאריך המאזן.

אם הערך בספרים של הנכס עולה כתוצאה מהערכה מחדש, העלייה תיזקף ישירות להון העצמי - קרן הערכה מחדש. יחד עם זאת, העלייה תוכר כרווח עד לסכום בו היא מבטלת ירידת ערך שהוכרה קודם לכן כהפסד.

אם הערך בספרים של נכס יורד כתוצאה מהערכה מחדש, הירידה תוכר כהפסד. עם זאת, הירידה תיזקף ישירות להון העצמי- קרן הערכה מחדש, עד לסכום שבו קיימת יתרת זכות כלשהי בקרן הערכה מחדש בגין אותו נכס.

גריעה

הערך בספרים של פריט רכוש קבוע ייגרע בעת מימוש או כאשר לא חזויות הטבות כלכליות עתידיות מהשימוש בנכס או מימושו. הרווח או ההפסד הנובעים מגריעת פריט רכוש קבוע ייכללו בדוח רווח והפסד במועד גריעתו.

7. אימוץ גורף של התקינה הבינלאומית

בשלהי שנות ה-90, החל המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ("המוסד") בתהליך אימוץ פרטני (ולא גורף) של תקני החשבונאות הבינלאומיים, תוך התאמתם למציאות המשפטית-כלכלית בישראל. כתוצאה מכך, מתרחשת אט אט התכנסות של כללי החשבונאות בישראל עם כללי החשבונאות הבינלאומיים. יצוין כי רובם ככולם של התקנים שפרסם המוסד לתקינה בשנים האחרונות מתבססים על תקנים בינלאומיים בנושא.

לאחרונה החליטה הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - "הוועדה") כי החל מהרבעון הראשון של שנת 2008 הדוחות הכספיים של חברות ציבוריות (חברות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968) ייערכו בהתאם לתקני חשבונאות בינלאומיים. המשמעות המעשית של החלטה זו הינה אובדן מעמדה של הפרקטיקה הנהוגה כיום בישראל והסתמכות על התקינה הבינלאומית בלבד ומעבר למדידה על פי שווי הוגן. יש לציין כי ביום 18 במאי 2006 פורסמה הצעה לתקן חשבונאות מס' 29 בדבר אימוץ תקני דיווח בינלאומיים. בהצעה גובשה החלטת הוועדה כאמור ובנוסף אושר לחברות ציבוריות לערוך את דוחותיהן הכספיים לפי תקני חשבונאות בינלאומיים כבר החל מהדוחות הכספיים שיפורסמו לאחר 31 ביולי 2006.

יצוין כי רובם ככולם של התקנים שפרסם המוסד לתקינה בשנים האחרונות מתבססים על תקנים בינלאומיים בנושא. כפועל יוצא, במקרים כאמור, לא צפוי שינוי משמעותי בטיפול החשבונאי בישראל כתוצאה מהחלטת הוועדה.

8. הצעה לתקן חשבוונאות מס' 23 בדבר הטיפול החשבונאי בעסקאות בין תאגיד לבעל שליטה בו

כיום הטיפול החשבונאי בנושא עסקאות עם בעל שליטה מעוגן במסגרת תקנות ניירות ערך (עסקאות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו – 1996 (להלן: "התקנות"). התקנות מחייבות חברות ציבוריות בלבד.

לאחרונה פורסמה הצעה לתקן חשבוונאות 23 (להלן: "התקן") בנושא הנדון אשר יחליף את התקנות. בהתאם להצעה התקן לא יחול על חברות פרטיות, אלא רק על חברות שחוק ניירות ערך חל עליהן (חברות ציבוריות).

מטרת התקן היא לקבוע את הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה. התקן דן בארבע הסוגיות הבאות:

- א. העברת נכס,
  - ב. נטילת התחייבות,
  - ג. שיפוי,
  - ד. ויתור והלוואות.
- יחד עם זאת, גם בעסקאות אחרות יש להחיל את העקרונות שנקבעו בתקן.

עקרונות כללים

1. נכסים והתחייבויות שנוצרו בעסקה בין הישות לבין בעל שליטה בה ימדדו במועד העסקה לפי שווי הוגן.
2. ההפרש בין השווי ההוגן של הנכס לבין התמורה שנקבעה בעסקה ייזקף להון העצמי. הטבה שניתנה לבעל השליטה (הפרש בחובה) הינו דיבידנד במהות ולכן יזקף עודפים. הטבה שנתן בעל השליטה לישות (הפרש בזכות) הינו במהות השקעת בעלים ויוצג בסעיף נפרד בהון עצמי.
3. הסכום שנקף להון העצמי לא ייזקף לדוח רווח והפסד גם בתקופות מאוחרות יותר (אף אם הפריט נשוא העסקה נגרע מהדוחות הכספיים).
4. התקן אינו חל על צירוף עסקים תחת שליטה משותפת.
5. השפעת המס בעסקה בין ישות לבין בעל שליטה בה, תיזקף להון העצמי, בהתאם להוראות תקן חשבוונאות מס' 19.

התקן צפוי לחול על עסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה שיבוצעו לאחר 1 בינואר 2007.

9. קביעת מהותיות בדוחות הכספיים

א. מבוא

בחודש ינואר 2006 פרסמה רשות ניירות ערך (להלן: "הרשות") החלטה בדבר הקווים המנחים את רשות ניירות ערך בקביעת מהותיות בדוחות הכספיים.

טעויות בדוחות הכספיים יכולות להיות בנושא הכרה, מדידה, הצגה או גילוי של רכיבי הדוחות הכספיים. בישראל אין פרסום מקצועי מקיף בדבר מהי טעות מהותית בחינת מהותיות. במקביל, בפרקטיקה לעיתים בפרקטיקה היה נהוג להשתמש בספים כמותיים לבחינת מהותיות (על פי רוב 5%). גישה טכנית זו אינה נאותה ועשויה להביא ל"החטאה" של טעויות מהותיות בדוחות הכספיים.

בהחלטת רשות ניירות מובאים הקווים המנחים לבחינת מהותיות בדוחות הכספיים. להלן עיקרי ההחלטה:

ב. עקרונות הרשות לבחינת מהותיות

בהערכת מהותיות אין להפחית מחשיבותה של ההערכה האיכותית אלא יש לשקול הן גורמים כמותיים והן גורמים איכותיים. כימות במונחי אחוזים חשוב רק כנקודת מוצא בניתוח מהותיות, ולא ניתן להשתמש בו כתחליף לניתוח מקיף של המצב. דהיינו, גם טעויות ששיעורן נמוך מ- 2% - 5% יכול שתהיינה טעויות מהותיות. אולם, חזקה שטעות המהווה 5% או יותר מהרווח הנקי (בערך מוחלט) או 2% ויותר מההון העצמי (בערך מוחלט) הינה טעות מהותית.

ג. מהותיות בדוחות הכספיים

מהותיות מוגדרת ומוסברת במסגרת החשבונאית המושגית של התקינה החשבונאית הבינ"ל ("Framework") בסעיפים 29 ו-30, כדלהלן:

29. מידת הרלוונטיות של מידע מושפעת מאופיו וממידת המהותיות שלו. במקרים מסוימים, מהות המידע לבדו מספיקה על מנת לקבוע את מידת הרלוונטיות שלו. לדוגמה, הדיווח על מגזר חדש עשוי להשפיע על הערכות סיכונים וההזדמנויות העומדים בפני הישות, ללא תלות במהותיות התוצאות שהושגו על ידי המגזר החדש בתקופת הדיווח. במקרים אחרים, קיימת חשיבות הן למהות והן למהותיות, לדוגמה, כמויות המלאי המוחזקות בכל אחת מהקטגוריות העיקריות המתאימות לעסק.

30. מידע הוא מהותי אם השמטתו או הצגתו המוטעית עלולות להשפיע על החלטות כלכליות, המתקבלות על ידי המשתמשים, על בסיס הדוחות הכספיים. מהותיות תלויה בגודל הפריט או

* למן פרסום ההחלטה, פרסמה בישראל מסדרת מושגית, המבוססת על ה-Framework הבינ"ל.

הטעות והיא נבחנת בנסיבות הספציפיות של השמטת המידע או הצגתו המוטעית. לפיכך, מהותיות מספקת סף או נקודת חתך ואינה מהווה מאפיין איכותי עיקרי אשר מידע חייב לכלול בכדי להיות שימושי.

להלן מספר דוגמאות לשיקולים איכותיים שראוי לשקול, ואשר עשויים להביא למסקנה כי מידע או פריט כלשהו הוא מהותי:

1. בחינה האם המצג המטעה קשור בסעיף אשר הוא בעל משמעות לדוחות הכספיים של החברה.
2. בחינה האם המצג המטעה הוא בגין פריט שניתן למדוד באופן מדויק, או שמא הוא נובע מפריט שמדידתו נסמכת על הערכות ואומדנים. כך למשל, סטייה כמותית של 5% בערכו של פריט הניתן למדידה באופן מדויק, איננה בהכרח שקולה לסטייה כמותית של 5% בערכו של פריט הנמדד על בסיס אומדנים.
3. בחינה האם המצג המטעה עשוי להשפיע על אנליסטים ו/או משקיעים (לרבות משקיעים פוטנציאליים) בבואם לנתח את פעילות החברה ותוצאותיה.
4. בחינה האם המצג המטעה עשוי לפגוע בהשוואתיות עם תוצאות העבר של החברה או עם תוצאותיהן של חברות הפעולות בענף.
5. בחינה האם המצג המטעה משפיע על החברה באמות מידה פיננסיות או בדרישות חוזיות אחרות.
6. בחינה האם המצג המטעה נוגע לעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה או בין ישות לבעלי עניין בה.

דוגמאות אלו נועדו להדגמה בלבד ויש לשקול כל מקרה לגופו, בהתאם לנסיבות הספציפיות.